

HYVINVOINTIRAPORTTI 2025
JA SUUNNITELMAPÄIVITYS

TOIVAKKA

Sisällys

1 JOHDANTO	3
2 TOIVAKKA HYVINVOINNIN KONTEKSTINA	6
2.1 Toivakan väestö.....	6
2.2 Kunnan talous ja elinvoima	7
3 HYVINVOINTITIEDON TAUSTAA	9
3.1 HYTE-kertoimen muodostuminen.....	10
3.2 TEAviisari tiedonkerääjänä	11
3.3 Kuntaliiton hyvinvointi-indikaattori	13
4 VÄESTÖN HYVINVOINTI INDIKAATTORITIEDON KUVAAMANA.....	15
4.1 HYTE-kerroin.....	15
4.1.1 Prosessi-indikaattorit	16
4.1.2 Tulosindikaattorit	19
4.2 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet	23
4.2.1 Indikaattoreiden kertomaa	23
4.2.2 Hyvinvoinnin edistäminen perusopetuksessa.....	33
4.2.3 Hyvinvoinnin edistäminen varhaiskasvatuksessa	35
4.3 Nuoret ja nuoret aikuiset.....	36
4.3.1 Indikaattoreiden kertomaa	36
4.3.2 Hyvinvoinnin edistäminen nuorisotyössä	37
4.4 Työkäiset	40
4.5 Ikääntyneet.....	42
4.5.1 Ikääntynyt väestö Toivakassa	42
4.5.2 Kunnan palvelut ikääntyneille.....	44
4.6 Kaikkiin ikäryhmiin kohdentuvat tilastot ja palvelut	46
4.6.1 Kirjasto	46
4.6.2 Kuntaympäristöpalvelut.....	51
4.6.3 Kotoutuminen ja tilapäistä suojelua saavat	53
4.6.4 Kulttuurihyvinvointi.....	53
4.6.5 Liikunta- ja vapaa-aikapalvelut.....	54
5 HYVINVOINTISUUNNITELMIEN 2025-2029 PÄIVITYS	56

1 JOHDANTO

Tämä vuosittainen hyvinvointiraportti kertoo toivakkalaisten hyvinvointitilanteesta ja sen kehityksestä vuonna 2025. Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on yksi kunnan tärkeimpiä tehtäviä. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, 6 §) määrittelee, että kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksentönsä huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho. Kuntien on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan. Lisäksi sen on tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyötä muiden kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Myös Kuntalaki (410/2015, 1 §) edellyttää kunnilta asukkaidensa hyvinvoinnin edistämistä. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, 6 §) edellyttää myös sitä, että kunnan on säännöllisesti seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin ja raportoitava toteutetuista toimenpiteistä.

HYVINVOINTIKERTOMUS JA -RAPORTTI TYÖVÄLINEENÄ

Hyvinvointikertomus on strateginen asiakirja ja informatiivinen kuvaus kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä. Se on kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline. Laaja hyvinvointikertomus valmistellaan kerran valtuustokaudessa ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain. Valtuustolle raportoidaan myös vuosittain hyvinvoinnin ja terveyden tilanteesta ja toimenpiteistä. (thl.fi) Toivakan edellinen laaja hyvinvointikertomus koskee vuosia 2021-2024. Tämä vuosittainen hyvinvointiraportti 2025 kertoo toivakkalaisten hyvinvointitilanteesta ja sen kehityksestä viime vuonna.

Myös hyvinvointialueet laativat omat hyvinvointikertomuksensa ja -suunnitelmansa. Keski-Suomen hyvinvointialueen suunnitelmat löytyvät Keski-Suomen hyvinvointialueen [verkkosivuilta](#). Kuntien ja hyvinvointialueiden suunnitelmat kulkevat käsi kädessä käyden keskinäistä vuoropuhelua. Tiedolla johtamisen merkitys korostuu erilaisten

muutosten keskellä. Tietoa on paljon saatavilla ja hyvinvointitietoa kootaan kunnasamme säännöllisesti niin päättäjille kuin kuntalaisille. Käytämme myös hyte-kertoimen tuottamaa tietoa syvällisesti ja pitkäjänteisesti kunnan toiminnan ja päätöksenteon pohjana. Saatavilla oleva tieto tulee hyödyntää monipuolisesti niin kehittämisen, seurannan, vaikutusten arvioinnin kuin päätöksenteonkin tukena. Myös kunnissa toteutettaviin tiedonkeräämisiin, kuten TEAviisari, tulee vastata huolella ja yhteistyössä poikihallinnollisesti ja tätä prosessia olemme kehittäneet viime vuosina.

RAPORTISSA KÄYTETTÄVÄT TILASTOT JA VERTAILUKUNNAT

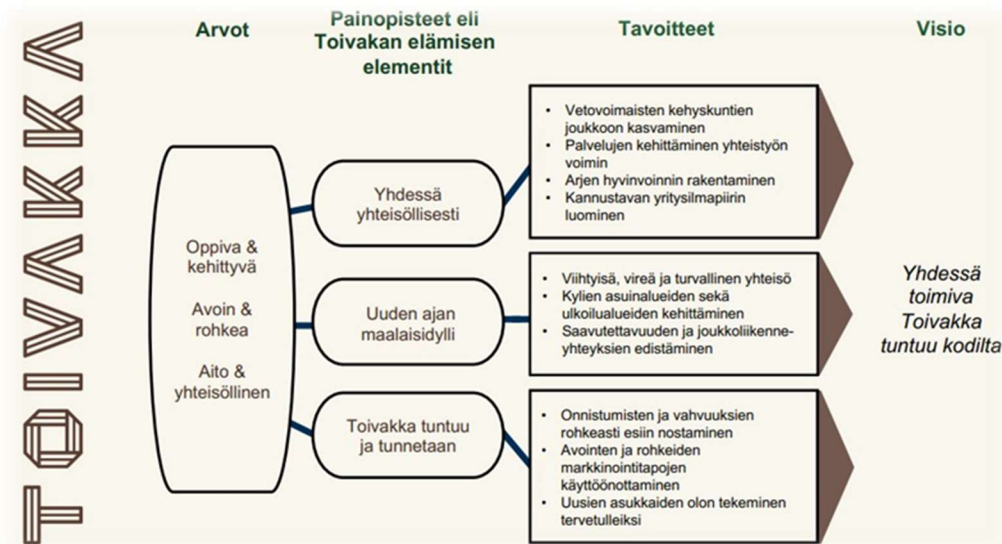
Raportissa Toivakan kunnan hyvinvoinnin indikaattoreiden tuloksia verrataan koko maan ja Keski-Suomen tasoon. Yksittäisinä vertailukuntina raportissa ovat Uurainen, Petäjävesi, Joutsa ja Konnevesi. Kriteereinä vertailukunnille on esimerkiksi lähes vastaava väkiluku ja sijainti maakunnan keskuskaupunkiin Jyväskylään nähden.

Raportissa käytettävä tilastotieto indikaattoreiden takana on virallisista lähteistä hankittua tietoa. Tilastotietoa on kerätty kunnan tai alueen väestön terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista. Lähteinä on käytetty mm. Sotka.net tilastopalvelua, TEAviisaria (tiedot v. 2024 tai 2025 riippuen TEAviisarin osa-alueesta) ja Tilastokeskuksen tilastoja. Raportissa on hyödynnetty Kuntamaisema-palvelun meille tuottamaa tietoa ja kuvaajia.

Tämä raportti pohjaa laajan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällön asetusluonnokseen 3.10.2022 (asetusluonnos päivitetty 10.2.2026), jossa on määritelty erilaisia indikaattoreita vähimmäistiedon tuottamiseksi. Käytämme tarkastelussa osittain näitä indikaattoreita, sillä vähimmäistietosisältö on tarkoitettu laajan eli valtuustokausittaisen hyvinvointikertomuksen tekemiseen. Pääpaino on hyte-kertoimen indikaattoreissa ja hyvinvointisuunnitelmissa sovittujen indikaattoreiden seurannassa.

KUNTASTRATEGIA HYVINVOINTITYÖN POHJANA

Kuntastrategia on kunnanvaltuuston hyväksymä strategia, josta kunnan kaikki keskeisin päätöksenteko, suunnittelu ja kehittäminen johdetaan. Kuntalain 37§ mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Toivakassa laadittiin vuonna 2022 uusi kuntastrategia, joka ohjaa myös kunnan hyvinvointityötä. Kuntastrategiaa päivitetään tämän raportin laadinta-ajankohtana eli kevään 2026 aikana. Vuosille 2022-2030 laaditun kuntastrategian mukaisesti Toivakka asuin ympäristönä rakentuu seuraavista lähtökohdista:

HYVINVOINTITYÖSKENTELY VUONNA 2025

Hyvinvointisuunnittelija edusti säännöllisesti Toivakan kuntaa alueellisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa ja toimi osana paikallista yhteistyöverkosta. Hyvinvointisuunnittelijan työtä tuki hyvinvointityöryhmä, joka kokoontui kuukausittain kesätaukoa lukuunottamatta. Poikkihallinnolliseen hyvinvoinnin edistämistyöhön ovat vuonna 2025 osallistuneet kaikki kunnan palvelut hyvinvointityöryhmän kokoonpanon myötä.

Hyvinvointityöryhmään on nimetty kuusi jäsentä ja he edustavat kunnan eri palvelualueita. Ryhmän työskentelyä johtaa hyvinvointisuunnittelija. Hyvinvointityöryhmä taustavalmistelee hyvinvointisuunnittelijan johdolla päätöksentekoon tulevia asioita hyvinvoinnin näkökulmasta, eikä sillä ole päätäntävaltaa. Hyvinvointityöryhmä osallistuu asiantuntemuksellaan kunnan hyvinvoinnin kehittämiseen ja tarvittaessa hyvinvointityöryhmään kutsutaan ulkopuolisia asiantuntijoita täydentämään ryhmän työskentelyä. Hyvinvointityöryhmässä ei ole poliittista edustusta.

Toivakka haki syksyllä 2025 jäsenyyttä Terve kunta –verkostoon ja jäsenyys hyväksyttiin loppu vuonna. Terve kunta -verkosto on Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoima verkosto kunnille, joissa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on keskeinen strateginen linjaus ja toimintaa ohjaava periaate. Verkosto kehittää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintatapoja ja rakenteita, jakaa hyviä käytänteitä sekä tarjoaa tietoa ja tukea jäsenkunnille.

Vuonna 2025 Keski-Suomen hyvinvointialue tarkasteli toistamiseen palveluverkkoaan ja teki siitä Palveluverkko2 -esityksen, joka hyväksyttiin joulukuussa. Hyvinvointialueella tehtiin myös henkilöstöä koskevia supistuksia YT-neuvottelujen myötä. Vastinpaareja ja työntekijöitä vaihtui ja tämä edelleen luonnollisesti lisäsi haasteita yhteistyölle. Hyvinvointialueen resurssipulan takia emme saaneet esimerkiksi hyvinvointia lisäävien

hankkeiden ohjausryhmiin hyvinvointialueelta edustusta eikä senioreiden hyvinvointineuvola edennyt Toivakassa. Suurena positiivisena asiana esiin vuoden 2025 osalta voidaan nostaa omalääkärimalli ja ammatinharjoittajalääkäriin saaminen Toivakkaan. Yhteistyö lääkärin kanssa on ollut sujuvaa ja informatiivista.

Lakisääteiset HYTE-neuvottelut käytiin kunnan ja Keski-Suomen hyvinvointialueen välillä syksyllä 2025 hyvinvointialueen koolle kutsumana. Neuvottelut toteutuivat etäyhteyksin kuntaryhmänä, jossa oli Toivakan ohella mukana Joutsa ja Luhanka.

2 TOIVAKKA HYVINVOINNIN KONTEKSTINA

2.1 Toivakan väestö

Toivakan väkiluku oli joulukuussa 2025 Kuntamaiseman tietojen mukaan 2308 henkilöä. Edellisestä vuodesta väkiluvussa on tapahtunut edelleen laskua, sillä vuoden 2024 lopussa väkiluku oli 2349 henkeä. Toivakan väkiluvun ennustetaan Tilastokeskuksen v. 2024 laatiman ennusteen mukaan olevan v. 2040 2233 henkilöä. Ikäryhmittäin väestöosuudet ovat olleet joulukuussa 2025 alla olevan taulukon mukaisia Tilastokeskuksen antamien ennakkotietojen mukaan:

Väestörakenteen ennakkotiedot muuttujina Kuukausi, Alue, Tiedot ja Ikä

	Väkiluku						
	Yhteensä	0 - 14	15 - 24	25 - 44	45 - 64	65 - 74	75 -
2025M12*							
Toivakka	2 308	361	201	448	608	348	342

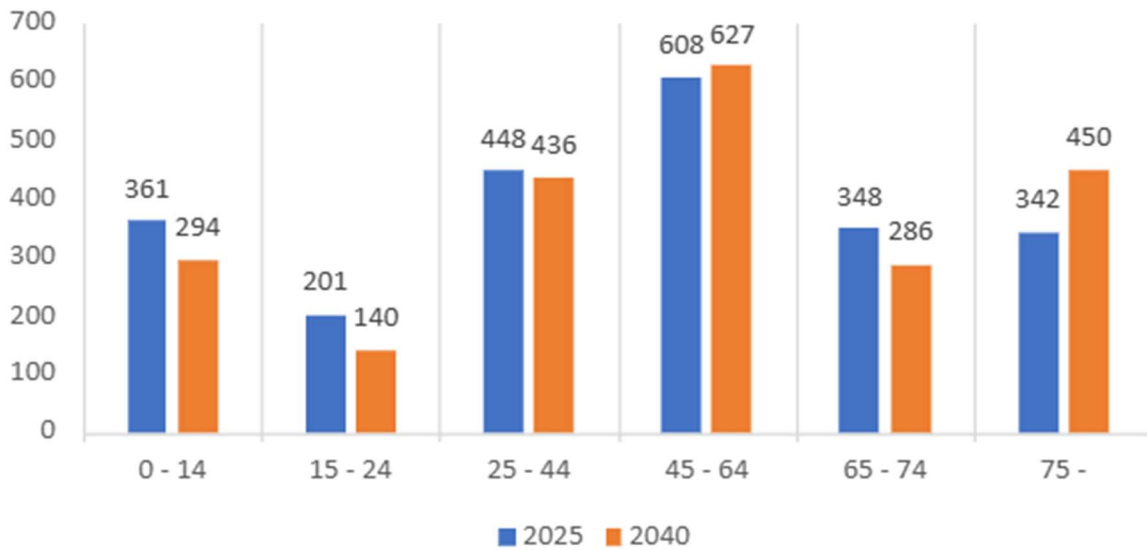
Lähde: Tilastokeskus

Tarkasteltaessa syntyvyyttä ja lasten ja nuorten määrää v. 2025 lopussa tarkemmin, voidaan todeta seuraavaa:

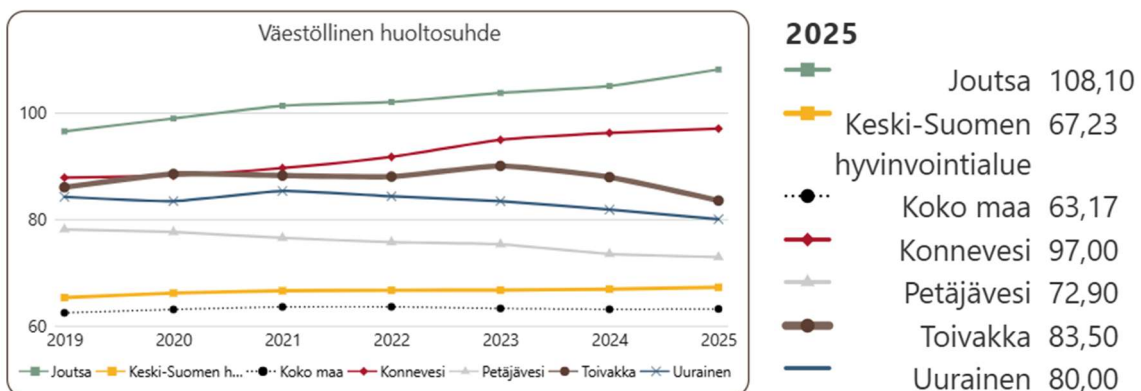
- Syntyneitä ja alle yksi vuotiaita oli 17 lasta
- 1-6 -vuotiaita eli varhaiskasvatuksen piirissä olevia oli 117
- 7-15 -vuotiaita oli 282
- 16-18 -vuotiaita oli 84.

Ennusteiden mukaan Toivakan väestö tulee tulevaisuudessa ikääntymään ja erityisesti yli 75 -vuotiaiden määrän ennustetaan kasvavan, mikä ilmenee myös seuraavasta kuvaajasta. Väestön ikääntyminen on valtakunnallinen kehityssuuntaus.

Toivakan väestökehitys ikäryhmittäin

2.2 Kunnan talous ja elinvoima

Demografinen eli väestöllinen huoltosuhte ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia

ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on. Toivakassa huoltosuhte on laskenut viime vuosina ollen kuitenkin selkeästi korkeampi kuin Keski-Suomessa tai koko maassa keskimäärin.

Lapsiperheiden %-osuus kaikista perheistä on aavistuksen laskenut kahden vuoden takaa, mutta on mielenkiintoista nähdä, kuinka Muksuraha tulee vaikuttamaan vuoden 2026 tilastoon.

Lapsiperheet, % perheistä [Info 179](#)

Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
Toivakka	yhteensä	36,2	35,0	35,0

Kuntien välinen nettomuutto on Toivakan osalta ollut viime vuosina negatiivinen, mutta kehityssuunta on ollut kuitenkin hyvä. Vaatii vielä hetken seurantaa, jotta saadaan selville, näkyykö Muksurahan ja rakentajien Raksarahan vaikutus nettomuutossa.

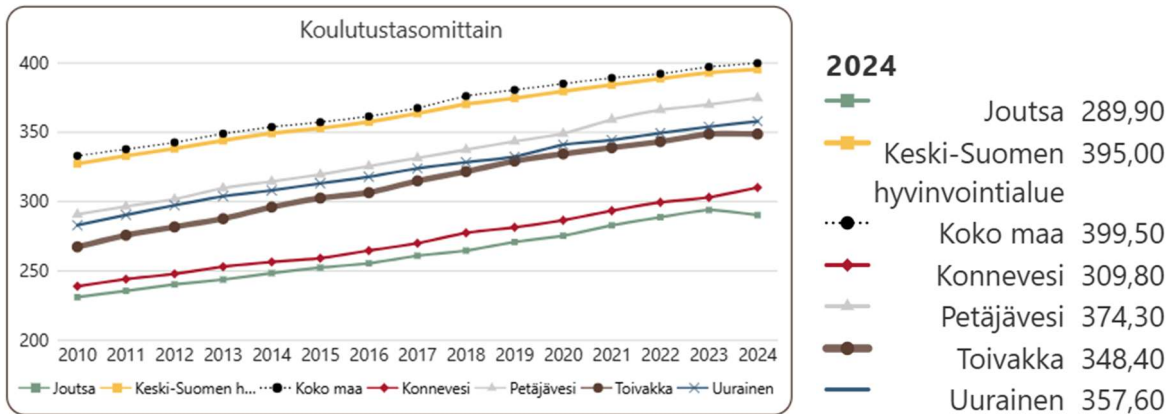
Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta [Info 178](#)

Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
Toivakka	yhteensä	-9,2	-5,9	-1,3

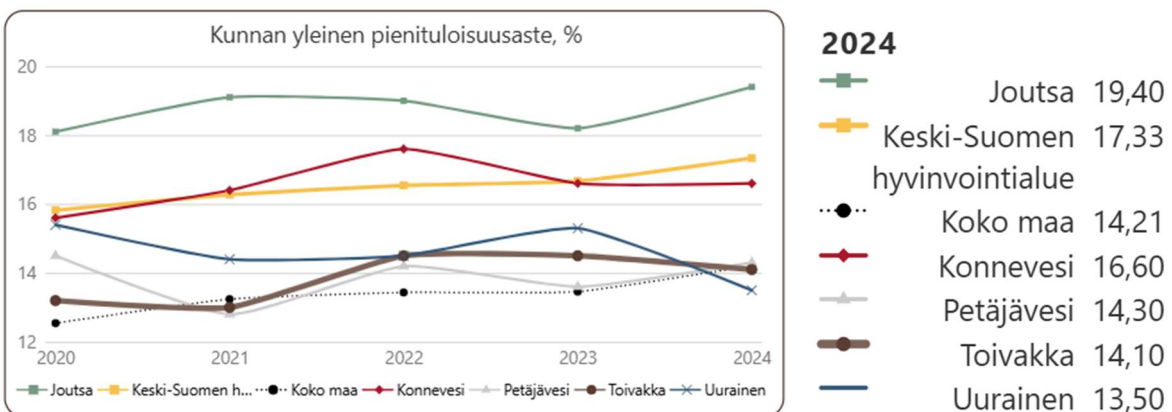
Muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saame äidinkielenään puhuvien osuus on Toivakassa noussut viime vuosina. Meillä osuuteen on vaikuttanut esimerkiksi kansainvälinen työvoima.

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta [Info 187](#)

Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
Toivakka	yhteensä	16,5	23,8	23,8

Koulutustasomittain ilmaisee väestön koulutustason, joka on mitattu laskemalla perusteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti. Toivakassa koulutustasomittaimen arvo on ollut viime vuosina melko tasainen.

Kunnan yleinen pienituloisuusaste kuvaa, kuinka suuri osa alueen väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Pienituloisuuden raja lasketaan joka vuosi uudestaan koko väestön valtakunnallisesta tulojakaumasta. Kaikilla alueilla on käytössä sama pienituloisuusraja. Toivakassa pienituloisia henkilöitä on vähemmän kuin monessa vertailukunnassa.

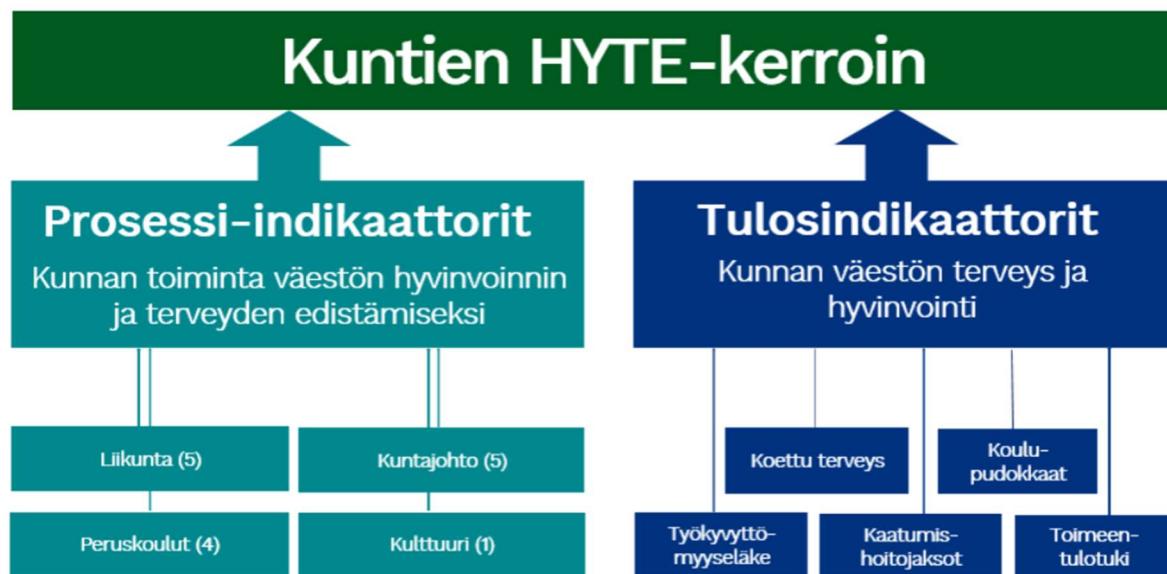
3 HYVINVOINTITIEDON TAUSTAA

Kunnille maksetaan valtionosuuden lisäosaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä HYTE-kertoimen perusteella. Tällä on haluttu varmistaa kuntien aktiivinen toiminta

asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi vuoden 2023 soite-uudistuksen jälkeenkin. (www.thl.fi)

HYTE-perustein kuntien kesken jaettiin n. 111 milj. euroa vuonna 2025. Keskimäärin tätä rahaa jaettiin 18 euroa (mediaani) asukasta kohti. Vaihteluväli eri kuntien kohdalla oli noin 10 eurosta 23 euroon. ([Kuntien hyte-kerroin yleisesitys 2025](#)) Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen pohjautuvan valtionosuuden muodostumiseen kunta voi vaikuttaa omilla toimillaan. Aikaisemmin valtionosuuksien keskeinen periaate on ollut se, että niiden määrä perustuu kunnan lakisääteisten palvelutehtävien laskennallisiin kustannuksiin.

3.1 HYTE-kertoimen muodostuminen

Valtionosuuden lisäosan suuruus määräytyy kahdentyyppisten indikaattoreiden perusteella:

- Toimintaa kuvaavat **prosessi-indikaattorit** (15 kpl) mittaavat nykytilannetta ja niiden avulla pyritään selvittämään, millaista kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työ on mittaushetkellä. Prosessi-indikaattorit mittaavat laajasti tekemisiä aina johtamisesta, seurannasta ja arvioinnista, resursseista ja kunta-laisten osallisuuden edistämisestä käytännön tason tekemiseen. Indikaattorit kiinnittävät huomion myös työn pitkäjänteisyyteen ja suunnitelmallisuuteen.

- Tuloksia kuvaavat **tulosindikaattorit** (5 kpl) mittaavat muutosta kuntalaisten hyvinvoinnissa ja terveydessä. Tulosindikaattorit on valittu seuraavien periaatteiden mukaan:
 - Kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin.
 - Eri ikäryhmät ovat edustettuina.
 - Jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muu-
tosta.
 - Tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan.
 - Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mit-
tausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin in-
dikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimi-
pisteet.

Aiemmin käytössä on ollut myös kuudes tulosindikaattori, joka koski 8.-9. -luokkalaisten ylipainoa. Se poistettiin valtakunnallisesti v. 2025 tulosindikaattoreista.

3.2 TEAviisari tiedonkerääjänä

Kuten edellä on mainittu, HYTE-kertoimen tieto perustuu osaksi suoraan kunnilta kerättyyn tietoon, jota kerätään TEAviisarilla. TEAviisari on työväline kunnille ja kouluille kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveydenedistämistoiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Suoraan kunnista kerättävät tiedot kuvaavat terveydenedistämisaktiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL kerää kahden vuoden välein näitä tietoja kunnan eri toimialoilta. Tiedonkeruilla selvitetään esimerkiksi toimenpiteitä, resursseja ja poikkihallinnollisia toimintakäytäntöjä. TEAviisari mittaa siis toimintaa ja resursointia. Mittaaminen keskittyy organisaatioiden kykyyn integroida hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen organisaation perustoimintaan, niin että saavutetaan vaikutuksia kuntalaisten hyvinvoinnissa ja terveydessä. Lisää tietoa Toivakan osalta TEAviisarista voi tarkastella THL:n [verkkosivuilta](#).

TEAvisaripisteet tuoreimmissa mittauksissa näyttävät Toivakan osalta seuraavilta:

Pisteet	Toivakka	Koko maa
Kaikki sektorit	56	72
Kuntajohto	65	87
Perusopetus	68	66
Lukiokoulutus	..	69
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	39	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	52	77

Vuosien saatossa TEAvisarin pisteet ovat olleet seuraavanlaiset.

Pisteet	2025	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Kaikki sektorit	56	52	54	58	62	62	66	71	65	68
Kuntajohto	65	..	65	..	71	..	58	..	73	..
Perusopetus	68	..	65
Lukiokoulutus
Ammatillinen koulutus
Liikunta	..	39	..	18	..	60	..	75	..	46
Hyvinvointialueet
Kulttuuri	52	..	39	..	48	..	65

Toivakassa TEAvisariin vastaamiseen alettiin kiinnittää voimakasta huomiota vuonna 2023, koska havaitsimme, että TEAvisari ei tuota meille riittävästi tietoa tai tule huomioiduksi edellyttämällään tavalla toimintojen suunnittelussa. Nyt olemme hyvällä tiellä

TEAvisariin vastaamisen osalta, mutta edelleen tulee korostaa TEAvisariin vastaamisen merkitystä myös kunnan saamien HYTE-valtionosuuksien kerryttäjänä. Vastaamisessa tulee korostua poikkihallinnollinen yhteistyö ja yhdessä jaettu näkemys kysytyistä asioista.

3.3 Kuntaliiton hyvinvointi-indikaattori

Kuntaliiton hyvinvointi-indikaattori on koonti-indikaattori, joka muodostuu kolmesta eri osa-alueesta. Jokaisella osa-alueella on omat määrittävät indikaattorit, joista jokainen suhteutetaan kaikkien kuntien saamien arvojen kesken. Osa-alueet saavat omat kokonaistuloksensa. Näiden perusteella lasketaan lopullinen tulos, joka on suhteutettu keskiarvoon (100). Jaottelu perustuu Erik Allardtin hyvinvoinnin osa-alueet -jaotteluun. Osa-alueet indikaattorissa ovat:

Having (elintaso)

- Veronalaiset tulot, /1000as
- Toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvat henkilöt, %asukkaista
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä
- Sairastavuus-indeksi, ikävakioitu Ahtaasti asuvat %
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Loving (yhteisyysuhteet)

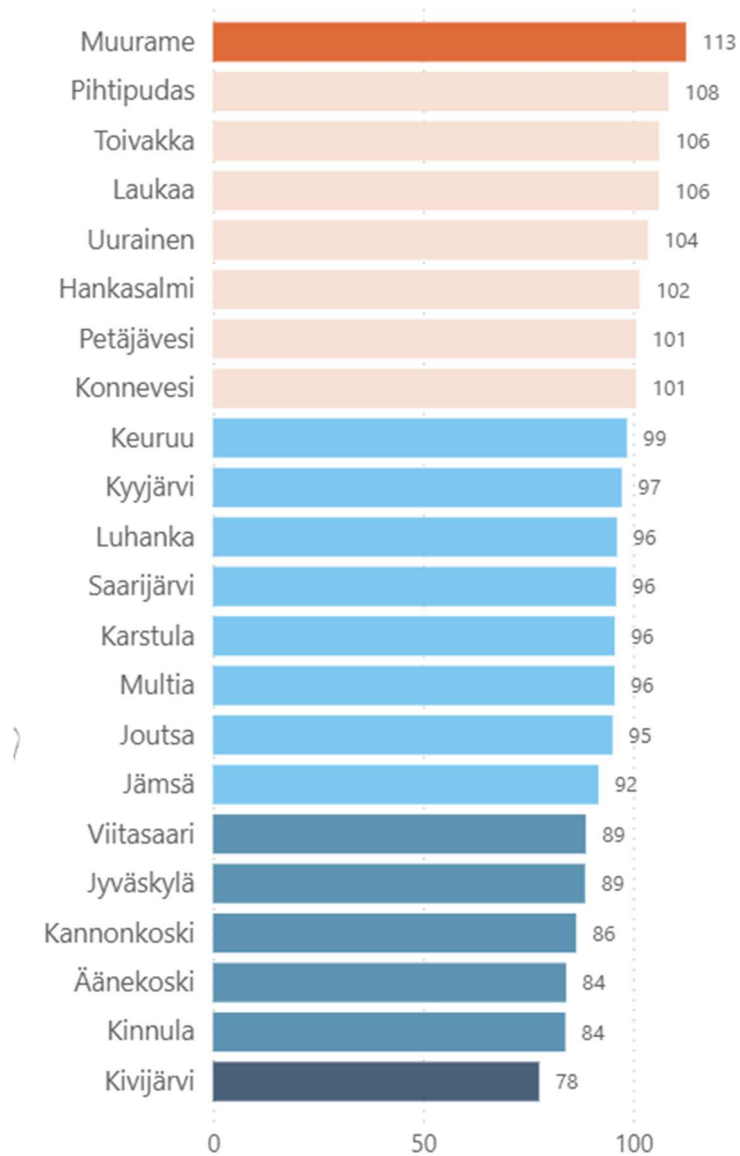
- Perusterveydenhuollon mielenterveyskäynnit yhteensä / 1 000 asukasta
- Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, psykiatria / 1000 18 vuotta täyttäneitä
- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / as
- Yhden hengen asuntokuntien osuus kaikista asuntokunnista

Being (itsensä toteuttaminen)

- Äänestysaktiivisuus
- Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta
- Kirjastolainauksen kokonaismäärä

Muuttujiksi on pyritty valitsemaan mahdollisimman hyvin osa-alueita kuvaavat indikaattorit. Valintaa on rajoittanut tarve saada tieto jokaisesta kunnasta.

Kuten alla olevasta kuvaajasta voidaan huomata, on Toivakan hyvinvointi-indikaattorin tulos ollut v. 2024 Keski-Suomen kärkipäätä. Indikaattorista ei ole kirjoitushetkellä tuoreempaa tietoa saatavilla.

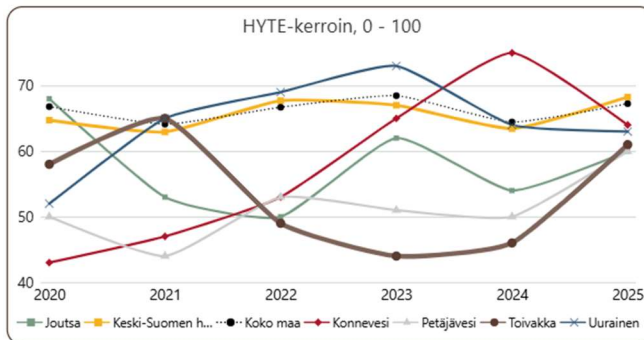

[Hyvinvointi-indikaattori | Kuntaliitto.fi](https://www.kuntaliitto.fi/hyvinvointi-indikaattori)

Vuoden 2025 pistetarkastelussa Toivakan pisteet olivat nousseet ollen 108, mutta vuodelta 2025 ei ole vielä saatavilla kaikkien Keski-Suomen kuntien koostetta.

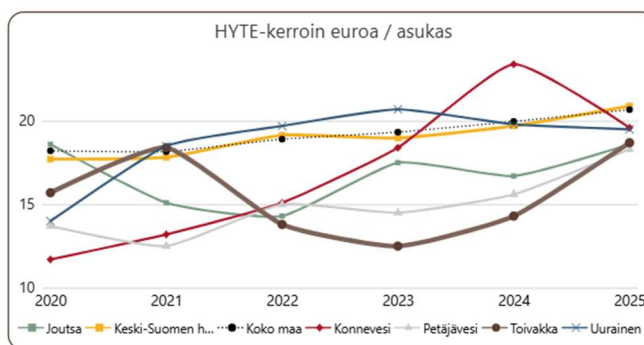
4 VÄESTÖN HYVINVOINTI INDIKAATTORITIEDON KU- VAAMANA

4.1 HYTE-kerroin

2025

Joutsa	60
Keski-Suomen hyvinvointialue	68
Koko maa	67
Konnevesi	64
Petäjavesi	60
Toivakka	61
Uurainen	63

2025

Joutsa	18,6
Keski-Suomen hyvinvointialue	20,89176502361297
Koko maa	20,678301879931897
Konnevesi	19,6
Petäjavesi	18,3
Toivakka	18,7
Uurainen	19,5

Olemme saaneet viime vuosina HYTE-kertoimen nousujohteiseksi. Erityisesti prosessi-indikaattoreiden luvut ovat selvästi nousseet.

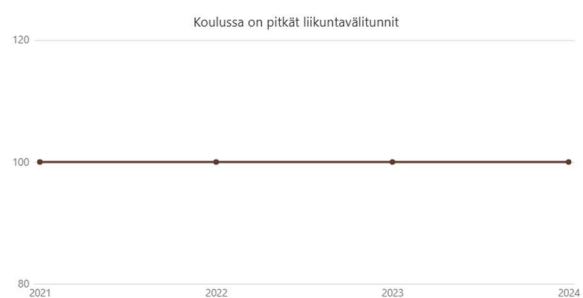
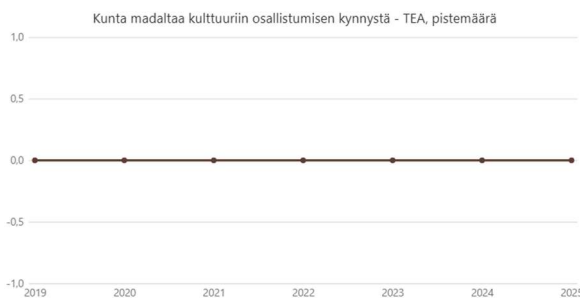
4.1.1 Prosessi-indikaattorit

- Tarkastuslautakunta arvioi tarkastuskertomuksessaan hyte-tavoitteiden saavuttamista: pisteet 100.
- Valtuustolle raportoidaan ja laaditaan vuosittain hyvinvointiraportti: pisteet 100.

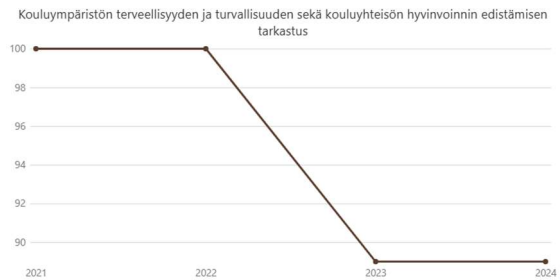
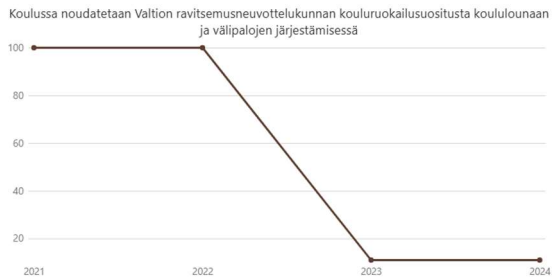

- Kunnan talousarviossa ja –suunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan hyte-tavoitteiden edistymistä: pisteet 100.
- Kunnan palveluiden suunnittelussa hyödynnetään asukasraateja: pisteet 100.

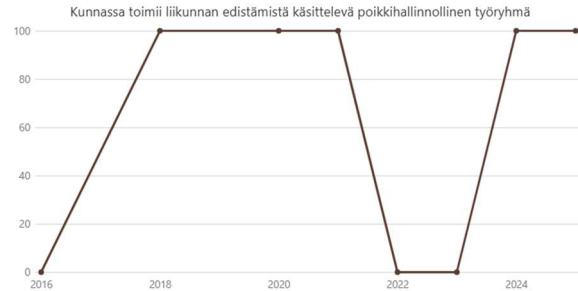
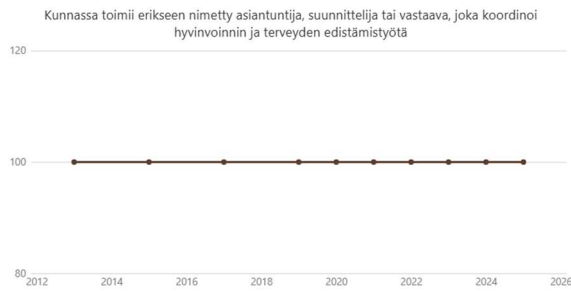

- Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä: pisteet 0. Meillä ei ole käytössä Kulttuuriluotsia tai muuta vastaavaa palvelua.

- Kouluissa on pitkät liikuntavälitunnit: pisteet 100.

- Kouluissa noudatetaan valtion ravitsemusneuvottelukunnan suositusta lounaan ja välipalojen järjestämisessä: pisteet 11 (v. 2023). Kouluruokailusuosituksen noudattamisen toteutumista tarkasteltiin osana vuoden 2023 ja 2025 laadunvarmistusprosessia. Tiedonkeruussa selvitettiin kouluruokailusuosituksen toteutumista alla olevalla kysymyksellä: Onko koulussa noudatettu kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä? Suosituksessa painotetaan monenlaisia asioita ruokailujärjestelyistä osallisuuteen sekä seurantaan ja arviointiin. Koulujen vastauksia tarkasteltiin suhteessa ensimmäisen lounaan järjestämisaikakohtaan ja lounaan syömiseen varatun ajan pituutta käsitteleviin vastauksiin. Suosituksen mukaan sopiva aika lounaan syömiselle on noin kello 11–12. Vähimmäisaika ateriointiin on 30 minuuttia. Jos kysymykseen suosituksen noudattamisesta oli vastattu ”Kyllä” ja ensimmäinen lounas tarjottiin noin kello 10.45 tai myöhemmin ja ruokailuun oli varattu aikaa yli 25 minuuttia, katsottiin suosituksen toteutuvan. Muussa tapauksessa koulun vastaus kysymykseen ei täyttänyt Kyllä-vastauksen kriteereitä. Edellä kuvatut tiedot lähetettiin kouluille tiedoksi ja mahdollisia tarkennuksia varten. Koulujen tarkennusten ja täydennysten jälkeen yhteensä 1099 koulun vastaus muuttui Ruokailusuosituksen noudattaminen -kysymykseen ja/tai kysymykseen aterioimisen vähimmäisajasta tai koululounaan tarjoamisen ajankohdasta. Toivakassa kouluruoka ja välipalat tehdään ja tarjotaan noudattaen kouluruokailusuositusta. Kouluruoan tarjoamisen aikatauluissa opetustuntien sekä ruokailutilan ahtauden takia on selkeitä haasteita ja emme näin ollen voi taata, että oppilaille järjestyy päivittäin tarkoituksenmukaisesti ohjattu sekä ohjeen mukainen (1/2 tuntia) kiireetön ruokailuhetki.
- Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus: pisteet 50. Indikaattori ilmaisee pistemäärän, joka on oppilasmäärällä painotettu prosenttiosuus kunnan kouluista, joissa tarkastus on tehty kolmen vuoden sisällä. Kunta tarkastaa kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin kolmen vuoden välein. Tarkastus todennetaan tarkastusraportilla. Tarkastus on tehty keväällä 2025.

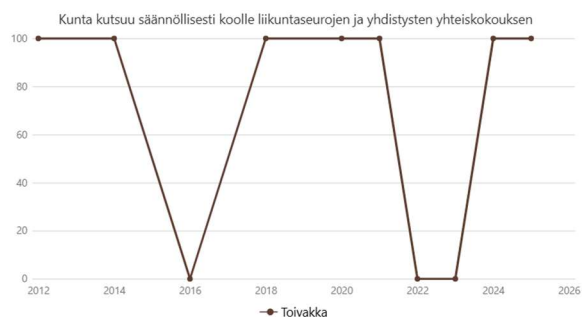
- Kunnassa työskentelee hyvinvointikoordinaattori: pisteet 100.
- Kunnassa hyvinvointityöryhmä toimii liikuntaa edistävänä poikkihallinnollisena työryhmänä: pisteet 100.

- Liikunta-aktiivisuutta raportoidaan esim. Move -mittauskoosteen ja kouluterveyskyselyn kautta. Pisteet 100.
- Kunta järjestää kohdennettuja liikkumisryhmiä seuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille: pisteet 0. Vastauksen mukaan kunta ei järjestä tällaisia ryhmiä, vaikka niitä kunnassa todellisuudessa järjestetäänkin esim. Puulan seutuopiston toimesta. Kunta on myös järjestänyt liikkumisryhmiä Harrastamisen Suomen mallin kerhojen puitteissa.

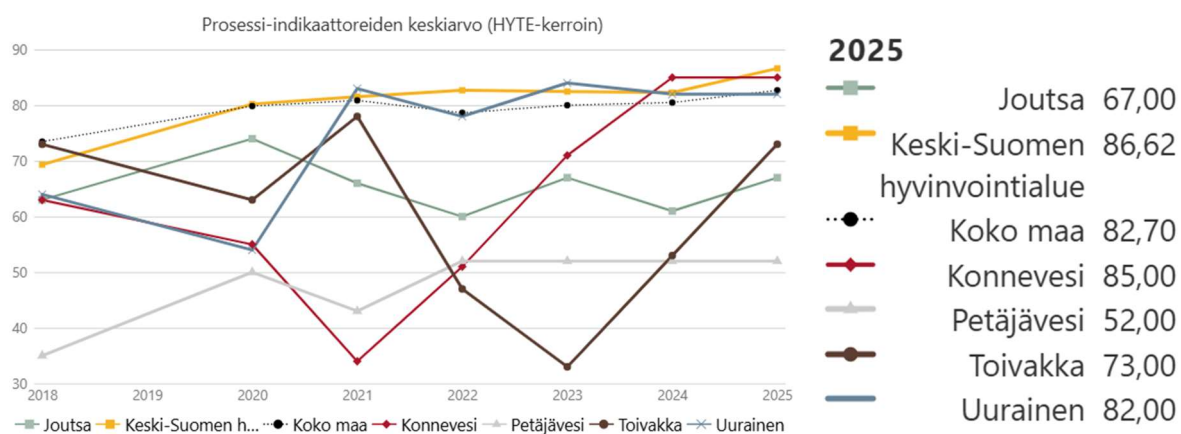

- Vaikutusten ennakkoarviointeja, johon liikunnan edistämisestä vastaava viranhaltija olisi osallistunut, ei ole tehty. Pisteet 0.
- Oppilaiden poissaoloja seurataan: pisteet 100.

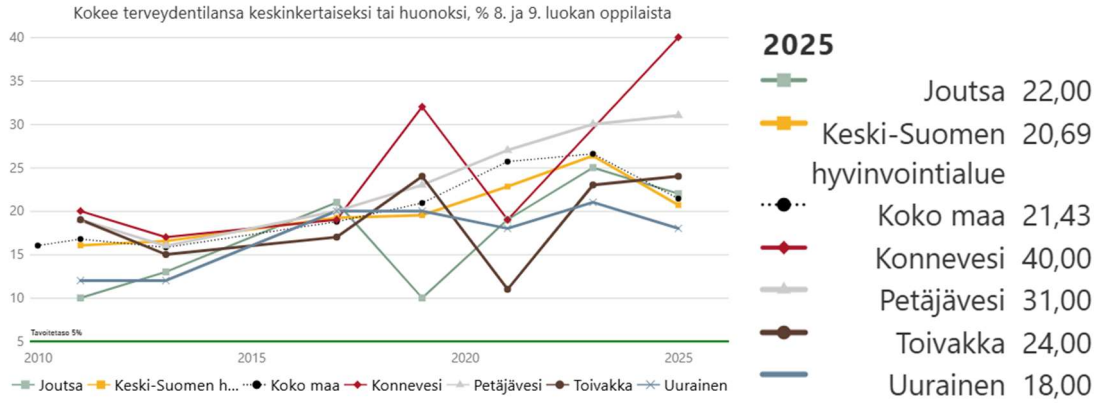
- Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen: pisteet 100. Toivakassa yhteisöjen ilta järjestetään säännöllisesti.

Kokonaisuutta tarkasteltaessa voidaan todeta, että prosessi-indikaattoreiden keskiarvo on ollut vahvassa nousussa.

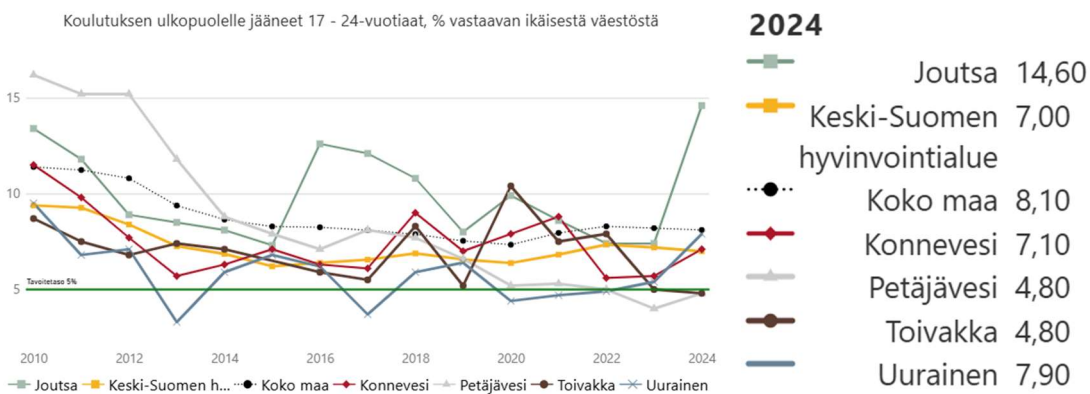
4.1.2 Tulosindikaattorit

Kuntien HYTE-kertoimessa tarkastellaan viittä eri tulosindikaattoria, joiden kohdalla kunta tavoittelee myönteistä muutosta. Kunnan aikaansaama muutos suhteutetaan muiden kuntien aikaansaamaan muutokseen ja pisteytetään järjestykseen, jolloin saadaan skaalattu pistemäärä, jonka maksimi on 100.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 286	Toivakka	yhteensä	23		24
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori info ind. 5301			36	36	34

Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisista, jotka kokevat terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Osuus on laskettu kysymykseen vastanneista. Toivakassa osuus on ollut edellisestä kouluterveyskyselystä hieman kasvussa, sillä v. 2023 osuus oli 23 %. Tavoitetilä kunnille on 5 %. Muutossuunta oli epäsuotuisa, joten skaalatun hyte-kertoimen pisteet tippuivat 36->34.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 3219	Toivakka	yhteensä	5,0	4,8	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori info ind. 5304			71	49	56

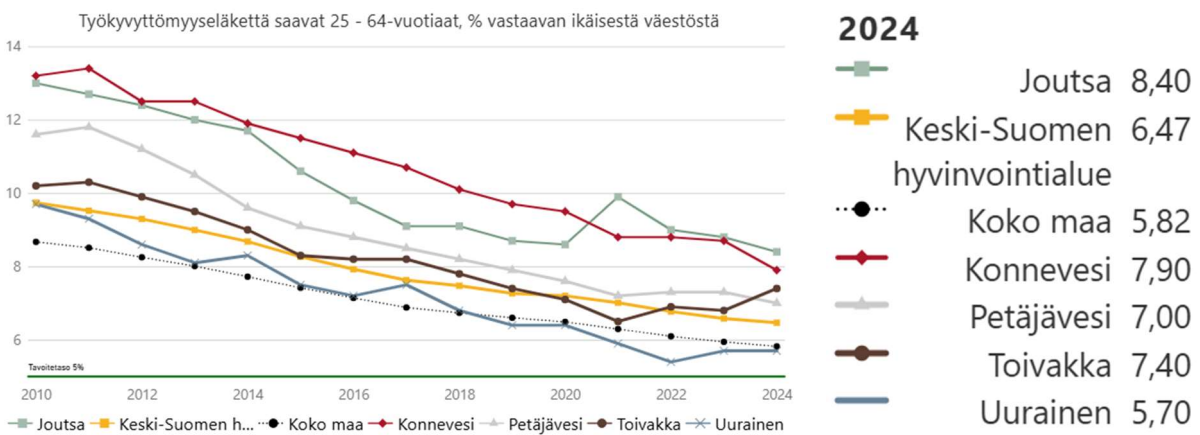
Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17-24 -vuotiaiden osuus on ollut hieman laskeva, joten tällä muutossuunalla myös skaalatun hyte-indikaattorin pisteet hieman nousivat

49->56. Vertailukohteisiin nähden osuus Toivakassa oli pienempi. Tavoitetila kunnille on 5 %.

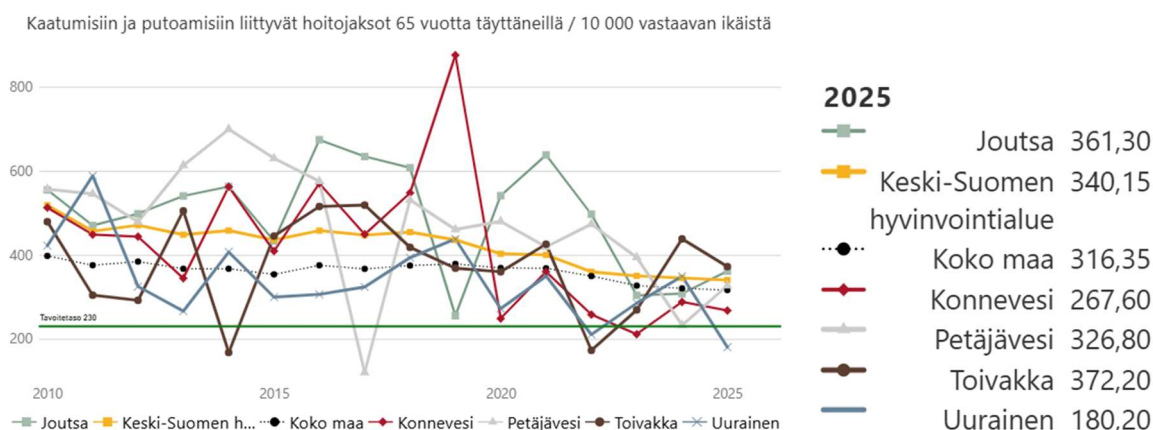
Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 234	Toivakka	yhteensä	0,6		0,5
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori info ind. 5306			52	35	100

Indikaattori ilmaisee toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvien 25 - 64-vuotiaiden (viitehenkilö ja puoliso) pitkäaikaisasiakkaiden osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä kalenterivuoden aikana. Tavoitetila kunnille on 0,5%.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä info ind. 306	Toivakka	yhteensä	6,8	7,4	
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori info ind. 5307			29	39	24

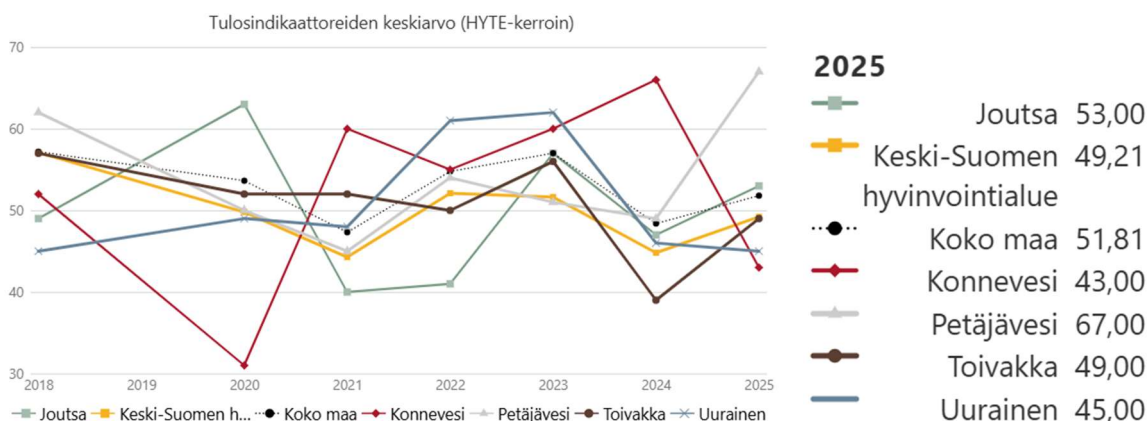
Indikaattori ilmaisee 25–64-vuotiaiden työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä tilastovuoden lopussa. Tavoitetila kunnille on 5 %. Osuus on hieman noussut, joten skaalatun kerroinindikaattorin pisteet ovat hieman laskeneet.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä info ind. 3959	Toivakka	yhteensä	269,1	438,2	372,2
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori info ind. 5308			100	29	29

Indikaattori ilmaisee vuoden aikana kaatumisen tai putoamisen vuoksi sairaanhoitoa saaneiden 65 vuotta täyttäneiden potilaiden hoitojaksojen lukumäärän kymmentä tuhatta vastaavan ikäistä asukasta kohti. Sairaalahoito sisältää sekä julkisen että yksityisen sektorin järjestämän sairaalahoidon. Tavoitetila kunnille on alle 230 hoitojaksoa. Indikaattoriluku on ollut Toivakassa muutamana edeltävänä vuonna kasvusuuntainen, vaikkakin vuoden 2024 tilanne on kehittynyt hieman paremmaksi vuoden 2025 osalta. Vuonna 2022 olemme olleet vielä alle tavoitetilan, mutta suunta on kääntynyt kasvuun. Tämän vuoksi myös skaalatut pisteet ovat laskeneet huomattavasti.

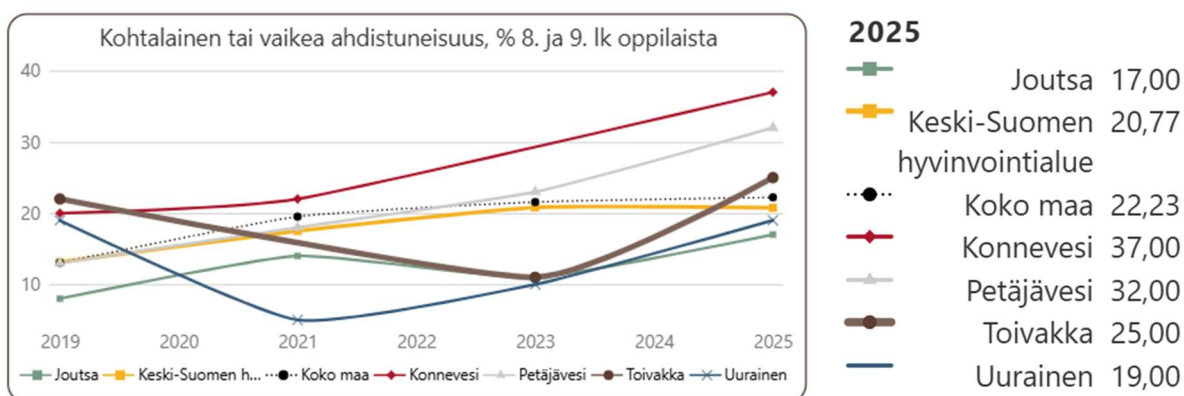
Tulosindikaattoreiden osalta keskiarvo hivenen noussut, mutta kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitojaksojen selkeällä kasvulla on vaikutuksensa keskiarvoon.

4.2 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

4.2.1 Indikaattoreiden kertomaa

Suuri osa lapsia ja nuoria koskevasta tiedosta tulee kouluterveyskyselystä. Toivakassa teetettiin syksyllä 2025 myös perusopetuksen oma hyvinvointikysely, jonka tuloksia käsitellään tarkemmin perusopetuksen osiossa. Keväällä 2026 tukioppilaiden valinnaisaineryhmä toteutti myös hyvinvointikyselyn, mutta sen tuloksia käsitellään vuoden 2026 hyvinvointiraportissa.

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista [Info](#)
328

Alue	Sukupuoli	2023	2025
Toivakka	yhteensä	11	25

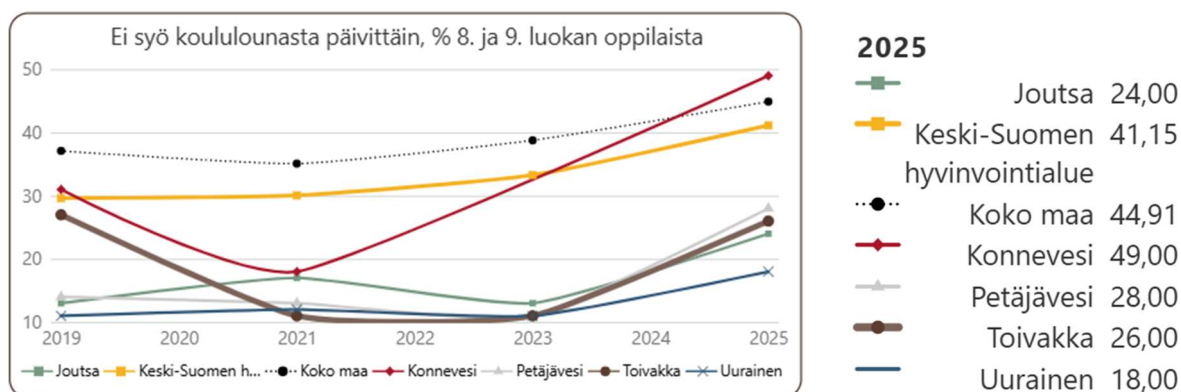
Indikaattori ilmaisee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokeneiden osuuden (%) peruskoulun 8. ja 9.luokan oppilaista ko. ikäluokassa niiden osalta, jotka vastasivat kouluterveyskyselyn kysymykseen. Monet mielenterveyden häiriöt ilmaantuvat ensi kertaa nuoruudessa. Ne ovat nykyään Suomessa tavallisimpia koululaisten terveysongelmia. Yleisimmät nuorten mielenterveyteen liittyvät häiriöt ovat mieliala-, ahdistuneisuus-, käytös- ja päihdehäiriöt. Toivakassa nuorten ahdistuneisuus on hieman yleisempää kuin hyvinvointialueella tai koko maassa keskimäärin, mutta toisaalta myös vertailuryhmässä keskiarvotason tasolla. Ahdistusta kokeneiden osuus on myös kasvanut edellisestä mittausajakohdasta, kuten kuvaajien trendi kaikkien vertailuryhmienkin osalta osoittaa. Hyvinvointityötä tehdään koulukeskuksella näiden ahdistuneisuutta kokevien nuorten kanssa erityisesti NEPSY-kasvatusohjauksen, huoltajien ja opiskeluhoillon kesken jokapäiväisessä kouluarjessa keskustellen, havainnoiden ja tarvittavalla palveluohjauksella.

Toisaalta kuten alla oleva taulukko osoittaa, korkeaa positiivista mielenterveyttä kertoi kokeneensa hieman suurempi osuus toivakkalaisista vastaajista kuin koko maassa tai Keski-Suomessa.

Korkea positiivinen mielenterveys, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) Info 4715

Alue	Sukupuoli	2023	2025
Koko maa	yhteensä	8	10
Keski-Suomi		8	10
Toivakka			12

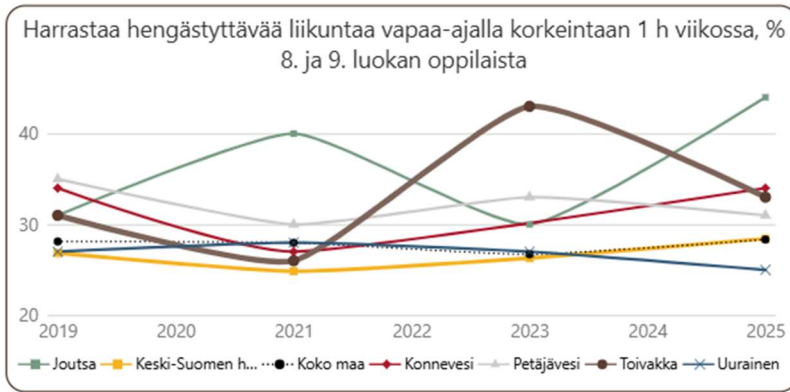
Indikaattori ilmaisee peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisten osuuden prosentteina, jotka ovat kokeneet korkeaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana kyselyhetkellä mitattuna. Prosenttiosuus on laskettu kaikista kysymykseen vastanneista. Positiivista mielenterveyttä tuetaan kouluarjessa mm. kannustavalla palautteella, yhteisöllisyyttä vahvistamalla ja kaveritaitoihin ohjaamalla.

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista Info 3904

Alue	Sukupuoli	2023	2025
Toivakka	yhteensä	11	26

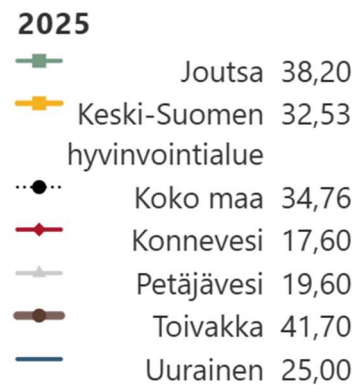
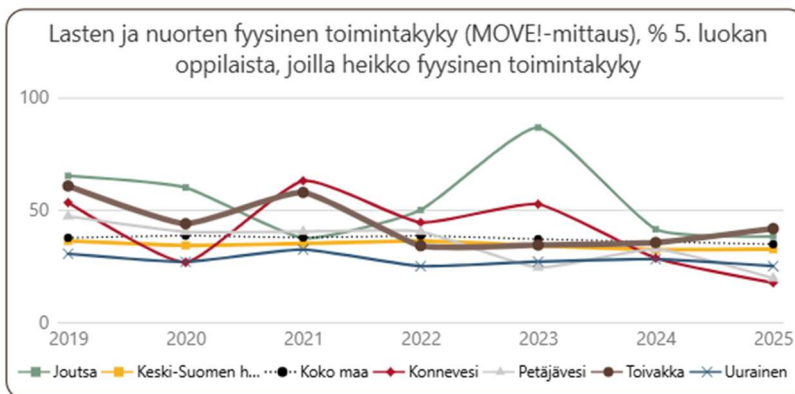
Indikaattori ilmaisee koululounaan vähintään yhtenä päivänä kouluviikon aikana syömättä jättävien peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. Ikäluokassa. Toivakassa koululounasta säännöllisesti joka päivä syömättömien osuus on kasvanut selkeästi, vaikka esim. Keski-Suomeen tai koko maahan nähden Toivakassa koululounas maistuu hyvin.

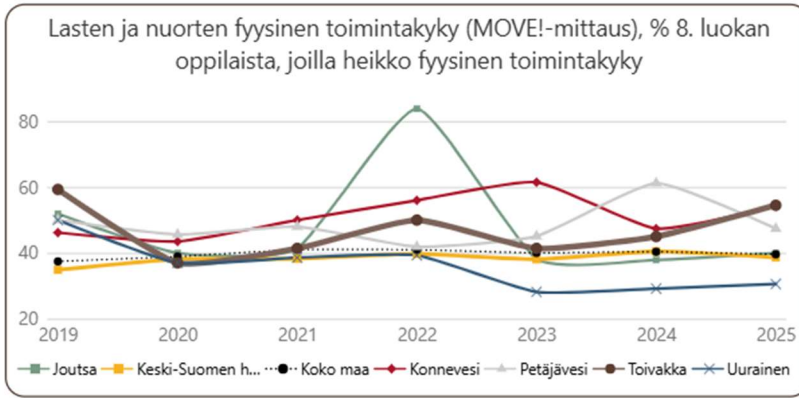

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista [info 3905](#)

Alue	Sukupuoli	2023	2025
Toivakka	yhteensä	43	33

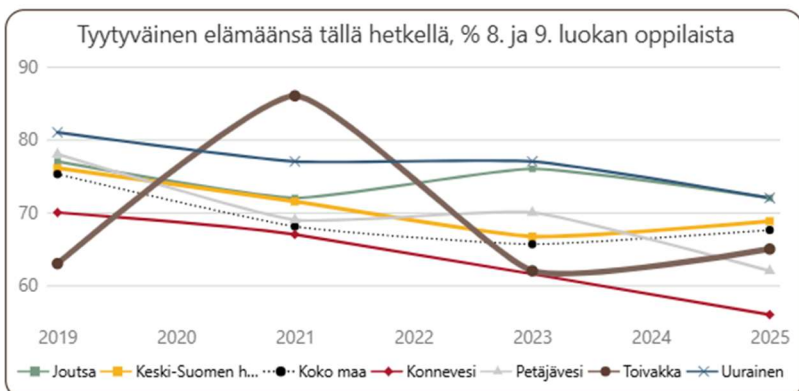
Indikaattori ilmaisee peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisten osuuden prosentteina, jotka harrastavat hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan yhden tunnin viikossa. Prosenttiosuus on laskettu kysymykseen vastanneista. Liikunnan vähäisyys lapsilla ja nuorilla on ollut viime vuosina iso huolenaihe. Onkin hienoa havaita, että sellaisten oppilaiden osuus, jotka liikkuvat hengästyttävällä tasolla korkeintaan vain tunnin viikossa, on pienentynyt, vaikkakin näitä nuoria meillä on suhteessa kuitenkin hieman enemmän kuin hyvinvointialueella tai koko maassa.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky info ind. 5477	Toivakka	yhteensä	34,4	35,5	41,7
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky info ind. 5478			41,4	45,0	54,5

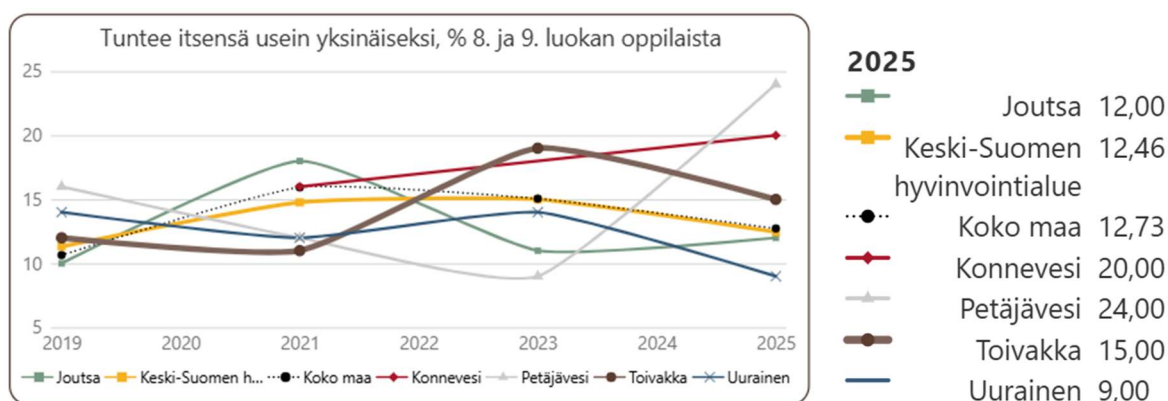
Indikaattori ilmaisee prosenttiosuuden niistä 5. ja 8. luokan oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on heikko fyysisen toimintakyvyn tasoa mittaavien Move!-mittauksien mukaan. Heikko fyysinen toimintakyky muodostaa riskin henkilön terveydelle ja kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Henkilöllä on vaikeuksia selviytyä väsymättä arjen fyysistä toimintakykyä vaativista toiminnoista. Heikko toimintakyky voi johtaa haasteisiin myös akateemisessa menestymisessä ja oppimisessa. Heikko toimintakyky voi myös vähentää vapaaajan liikkumista sekä ohjattuun liikuntaharrastustoimintaan osallistumista. Toivakassa heikon fyysisen toimintakyvyn 5. ja 8. luokan oppilaiden osuus näyttäisi mittaustulosten perusteella lisääntyneen viime vuosina. Osuudet molemmissa ikäluokissa ovat myös selvästi korkeammat kuin Keski-Suomessa tai koko maassa keskimäärin, mutta siltikään tulos ei näiden oppilaiden kanssa fyysisen toimintakyvyn parissa työskenteleviä opettajia huoleta, sillä heillä on käsitys mittaushetkeä pidemmältä aikaväliltä ja laajuudelta nuorten toimintakyvystä. Toivakassa MOVE-testitulokset toteutetaan hyvin tarkasti valvotuin ja ohjeistusten mukaan.

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) Info 4700

Alue	Sukupuoli	2023	2025
Toivakka	yhteensä	62	65

Indikaattori ilmaisee niiden peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ko. ikäluokassa, jotka ovat erittäin tai melko tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä. Osuutemme on kuta kuinkin Keski-Suomen ja koko maan tason lähellä, hieman kasvaen verrattuna edelliseen mittauskohtaan. Tyytyväisyys elämään on moniulotteinen käsite ja tunne, mikä yksilöllä voi eri aikoina vaihdella, mutta mikä tukee seuraavan hankalan hetken tai tunteen yli.

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) Info 4712

Alue	Sukupuoli	2023	2025
Toivakka	yhteensä	19	15

Indikaattori ilmaisee peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisten osuuden prosentteina, jotka tuntevat itsensä yksinäiseksi melko usein tai jatkuvasti. Prosenttiosuus on laskettu kysymykseen vastanneista. Osuutemme on hivenen laskenut, mutta se on edelleen aavistuksen korkeampi kuin hyvinvointialueella tai koko maassa. Yksinäisyyden kokemuksiin pyritään vaikuttamaan yhteisöllisin toimenpitein, erityisesti oppilaskunta- ja tukioppilastoiminnan kautta.

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista Info 1514

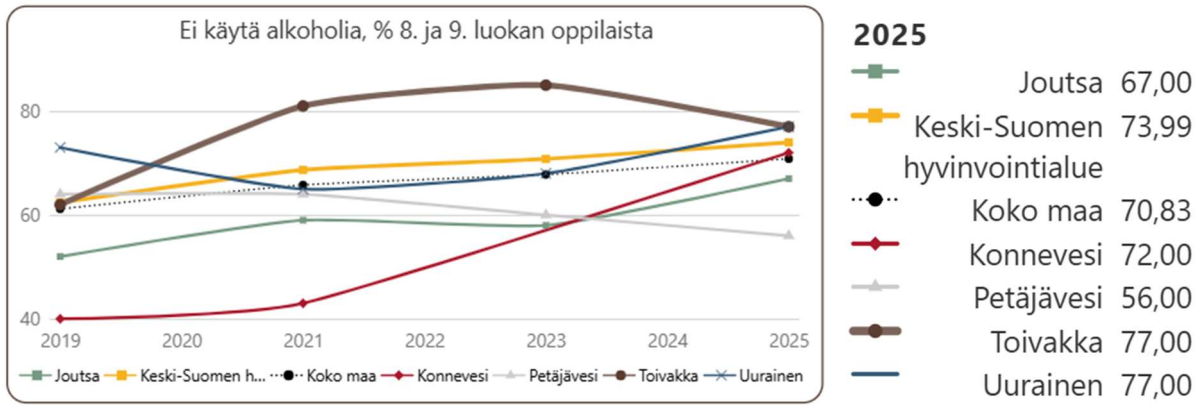
Alue	Sukupuoli	2023	2025
Koko maa	yhteensä	8	8
Keski-Suomi		8	8
Toivakka			11

Indikaattori ilmaisee peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisten osuuden prosentteina, joita on kiusattu koulussa vähintään kerran viikossa vastausajankohdan kevätlukukauden aikana. Prosenttiosuus on laskettu kysymykseen vastanneista. Toivakassa osuus oli hieman suurempi kuin koko maassa tai Keski-Suomessa keskimäärin. Kiusaaminen on kokonaan kiellettyä, jokaiseen havaittuun kiusaamiseen puututaan ja kiusaamista ennaltaehkäistään moninaisin keinoin paitsi opettajien ja ohjaajien, mutta myös koulunuorisotyön, NEPSY-kasvatusohjauksen, KaMu-toiminnan (KaikkiMukaan) sekä oppilaskunta- ja tukioppilastoitinnan kautta. Kiusaamiseen puuttumiseen vaikuttavat henkilöstön ja oppilastoimintarakenteiden lisäksi myös paitsi fyysisten tilojen tietynlainen sokkeloisuus, jolloin kiusaamistilanteita jää helposti aikuisilta piiloon, mutta vielä vuonna 2025 myös puhelimen käyttö koulupäivän aikana. Puhelimella ja some:ssa tapahtuneita kiusaamistapauksia selviteltiin koulussakin hyvin paljon vuoden 2025 aikana. Tätä kirjoittaessa keväällä 2026 ilmiö on hiljentynyt ja koulupäivän aikainen puhelinkielto on tehnyt tässäkin mielessä hyvää nuorille.

Kokenut vanhempien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-) Info 4956

Alue	Sukupuoli	2023	2025
Koko maa	yhteensä	12	9
Keski-Suomi		11	8
Toivakka			15

Indikaattori tuottaa tietoa niiden peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaiden osuudesta (%), jotka ovat kokeneet vanhempien tai muun huoltajien aikuisen fyysistä väkivaltaa vuoden aikana. Indikaattori perustuu kysymykseen: "Onko vanhempasi tehnyt sinulle seuraavia asioita viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana?" 1) tarttunut sinuun niin, että sinuun sattui, 2) töninyt tai ravistellut sinua vihaisesti, 3) tukistanut sinua, 4) läimäyttänyt sinua, 5) lyönyt sinua nyrkillä tai esineellä, 6) potkaissut sinua, 7) satuttanut sinua muuten fyysisesti. Toivakassa väkivaltaa kokeneiden osuus on melko suuri. Hyvinvointialueen tietojärjestelmä ei tuota tietoa esimerkiksi siitä, kuinka moni lastensuojeluilmoitus pohjautuu huoltajan väkivallan käyttöön. Tulevina vuosina tästä on järjestelmämuutosten myötä mahdollista saada tarkempaa tietoa.

Ei käytä alkoholia, % 8. ja 9. luokan oppilaista [info 4736](#)

Alue	Sukupuoli	2023	2025
Toivakka	yhteensä	85	77

Raittiiden (eivät käytä alkoholia) 8. ja 9. luokan oppilaiden osuus on hieman laskenut, mutta edelleen selvästi suurempi kuin vertailukunnissa, Keski-Suomessa tai koko maassa. Mikä tätä tulosta selittää tai tähän vaikuttaa, on vaikea yksiselitteisesti todeta, mutta varmasti vanhemmuuden tuella on keskeinen merkitys, jotta vapaa-ajan pelisäännöistä pystytään perheissä pitämään kiinni.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2025
Kokeillut kannabista vähintään kaksi kertaa, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 488	Toivakka	yhteensä	0
Käyttää päivittäin tupakkaa, sähkö tupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) info ind. 4730			5
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 289			3

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa kertoi 8.-9. -luokkalaisista olevansa 3 % vastaajista. Koko maassa vastaa osuus oli 7 % ja Keski-Suomessa 6 %. Tupakkatuotteita päivittäin kertoi käyttävänsä 5 % toivakkalaisista vastaajista, kun koko maassa osuus oli 10 % ja Keski-Suomessa 9 %. Näistä indikaattoreista meillä ei ole Toivakan osalta vertailutietoa edellisestä kouluterveyskyselystä vuodelta 2023. Arjessa havainnot kertovat kuitenkin sitä, että erilaisten tupakkatuotteiden, erityisesti nikotiinipussien ja sähkö tupakan käyttö on lisääntynyt selvästi ja ollut huomattavan yleistä Toivakan nuorilla vuonna 2025.

Päihdekäyttäytymisen ohessa tarkastellaan myös pelikäyttäytymistä. Toivakkalaiset 8.-9. luokan oppilaat pelaavat viikoittain rahapelejä melko vähän.

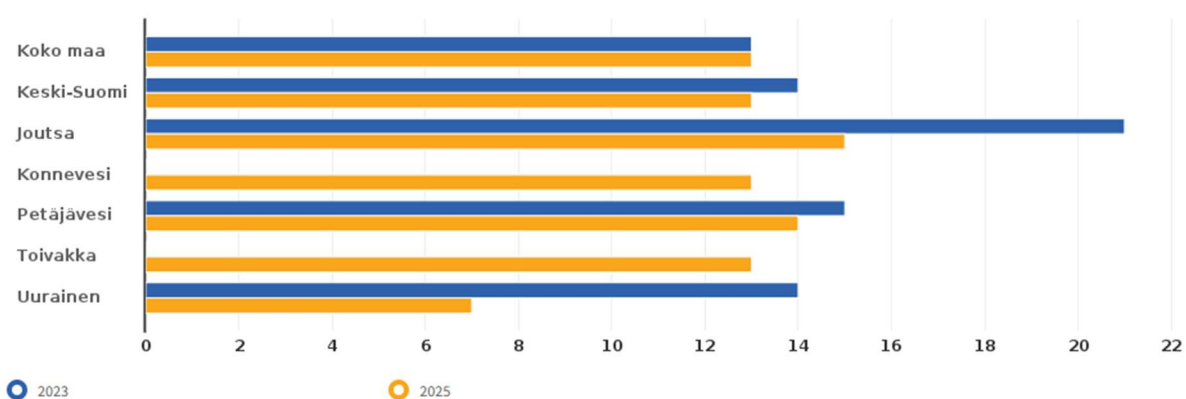
Pelaa rahapelejä viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista Info 3146

Alue	Sukupuoli	2023	2025
Koko maa	yhteensä	5	6
Keski-Suomi		5	7
Toivakka			3

Uutena indikaattorina tarkasteluun nostetaan summaindikaattori nuorten terveyttä edistävästä elämäntavoista.

Terveyttä edistäviä elintapoja -summaindikaattori, % 8. ja 9. luokan oppilaista

info ind. 9 **Sukupuoli:** Yhteensä

Summaindikaattori perustuu neljään kysymykseen, jotka koskevat aamupalan syömistä, liikunnan määrää sekä nukkumaanmenon ja heräämisen ajankohtaa. Toivakan tulos vastaa koko maan ja Keski-Suomen tulosta.

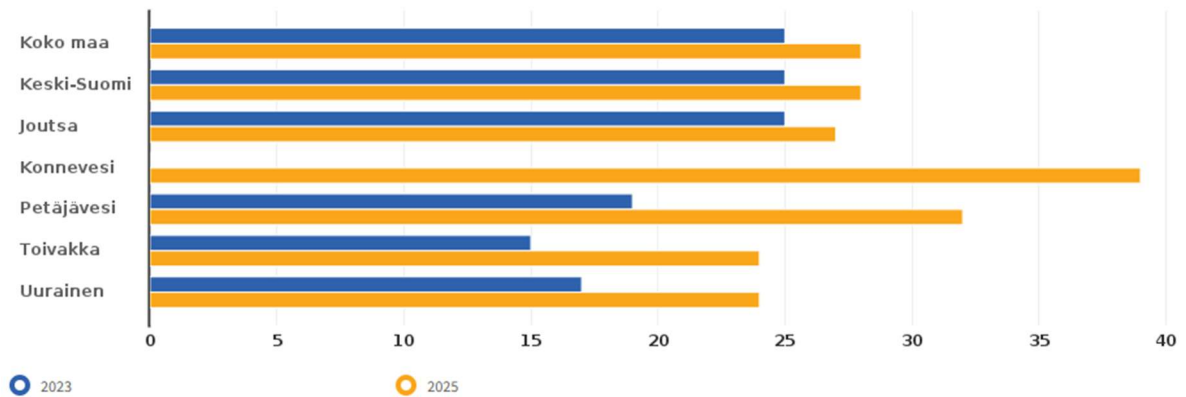
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia, % 8. ja 9. luokan oppilaista Info 3725

Alue	Sukupuoli	2023	2025
Toivakka	yhteensä	22	25

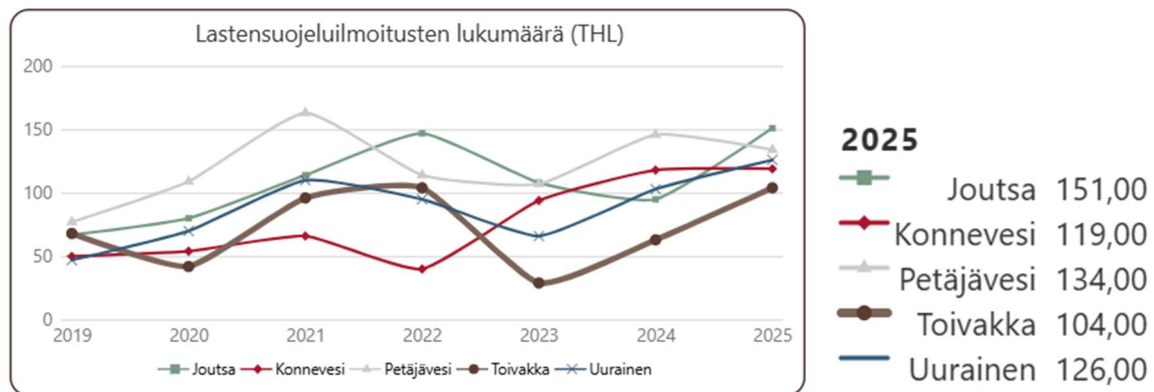
Noin joka neljäs vastanneista nukkuu arkisin alle 8 tuntia. Tarkasteltuna tosin päin 75 % nukkuu yli 8 tuntia, mikä on erittäin myönteinen tieto.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

info ind. 4727 Sukupuoli: Yhteensä

Vähintään tunnin päivässä liikkuvien 8.-9. -luokkalaisten osuus kasvoi selvästi vuodesta 2023 vaikkakin tuloksemme on hieman heikempi kuin koko maassa tai Keski-Suomessa ja vertailukuntiinkin nähden hieman alhaisempi. Koulutyössä tämän ikäryhmän liikkumiseen on pyritty vaikuttamaan mm. harrastevälitunnilla, jossa on läpi lukuvuoden mahdollisuus mm. pelata joukkuepelejä liikuntasalissa.

Indikaattori ilmaisee vuoden aikana tehtyjen lastensuojeluilmoitusten lukumäärän. Yhdestä lapsesta on saatettu tehdä useampi ilmoitus, lukumäärissä on mukana kaikki tehdyt ilmoitukset. Toivakassa ilmoitusten määrä on kasvanut parina viime vuonna.

Yhteenveto indikaattoritiedoista

Pääosa lapsia ja nuoria koskevasta säännöllisesti kerättävästä vertailutiedosta tulee kouluterveyskyselyn kautta. Tuorein kouluterveyskysely on tehty keväällä 2025. Tuolloin kyselyyn vastasi toivakkalaisista 8.- 9. luokkien oppilaista 62 henkilöä (kattavuus 72 %).

Liikunnan lisääntyminen nuorten arjessa on hyvä ja tavoitteidemme mukainen asia, vaikkakin Move-tulokset kertovat, että niiden oppilaiden osuus, joilla on heikko toimintakyky, on selvästi kasvanut.

Mielen hyvinvointiin liittyvissä asioissa suuntaus on huolestuttava. Ahdistuneisuus on selvästi lisääntynyt, sillä niiden oppilaiden osuus, jotka kertoivat kokevansa ahdistusta, on kasvanut. Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kertoi kokeneensa 25 % oppilaista ja osuus meillä oli selvästi kasvanut edellisestä mittauksesta (v. 2023 11 %). Yhtenä huolenaiheena kouluterveyskyselystä haluamme nostaa koulu-uupumuksen, joka on lisääntynyt edelliseen mittaukseen verrattuna: 34 % vastaajista ilmoitti koulu-uupumuksesta, v. 2023 osuus oli 14 %. Sukupuolten välillä oli Toivakassa selkeä ero: koulu-uupumusta kokeneiden poikien osuus oli 21 % ja tyttöjen osuus 47 %. Vähintään kaksi viikkoa kestäneestä masennusoireilusta ilmoitti 37 % oppilaista ja tämä osuus oli meillä selvästi korkeampi kuin valtakunnallisesti (22 %). Mielen hyvinvointiin liittyy myös koulukiusaaminen. Koulukiusaamista vähintään kerran viikossa ilmoitti kokeneensa 11 % 8.–9. luokan oppilaista. Osuus on hieman suurempi kuin Keski-Suomessa tai koko maassa. Yksinäisyyttä kokevien 8.–9 –luokkalaisten osuus on hieman pienentynyt edelliseen mittaukseen nähden.

Päihdeasioissa tilastojen valossa tilanteemme näytti melko hyvältä. Vastanneista 8. ja 9. -luokkalaisista 5 % kertoi käyttävänsä päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja. Keväällä 2025 nikotiinituotteet olivat kuitenkin iso haaste kouluarjessa ja todennäköisesti säännöllistä käyttöä oli huomattavasti enemmän. Alkoholin osalta 77 % vastanneista ilmoitti, että ei käytä ollenkaan alkoholia. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa ilmoitti olevansa 3 % vastaajista.

Päivittäin koululounasta syö 74 % oppilaista, kun koko maassa osuus oli vain 56 %. Kuitenkin niiden oppilaiden osuus, jotka eivät syö päivittäin koululounasta, oli kasvanut. Terveellisten elämäntapojen summaindikaattoria tarkasteltaessa Toivakan tilanne oli myönteinen. Emme juurikaan poikenneet alueellisesta tai valtakunnallisesta tilanteesta. Nukkuminen ilahdutti, sillä vastausten perusteella voidaan päätellä, että 75 % vastaajista nukkuu vähintään 8 tuntia yössä. Aamupalaa ilmoitti syövänsä joka arki-aamu 55 % vastaajista ja osuus vastaa koko maan tulosta.

Kyselyssä selvitettiin myös oppilaiden kokemuksia kouluarjesta. Toivakassa 76 % vastaajista koki olonsa turvalliseksi koulussa, kun koko maassa osuus oli 86 %. Turvallisuuden kokemisessa oli suuri sukupuoliero: 8.–9. luokan tytöistä vain 58 % tunsivat olonsa turvalliseksi ja pojista puolestaan 97 %. Oppilaista 76 % vastasi, että tuntee voivansa olla koulussa oma itsensä.

Vaikka meillä kouluterveyskyselyssä energijaumien käyttö 8.–9. lk osalta on ollut maltillisempaa kuin alueellisesti tai koko maassa, on energijaumien käyttö lisääntynyt.

Meilläkin kunnan arjessa energiajuomia on ollut yhä pienemmillä lapsilla ja yhä enemmän. Osittain tämä johtuu linjauksista juomien myynnin osalta, sillä ikäraja- valvonta, joka perustuu vain suosituksiin, on vähentynyt. Parempaan suuntaan on kuitenkin menty, raportin kirjoittamishetkellä keväällä 2026 energiajuomien näkyminen esim. koulupäivien aikana on selvästi vähentynyt, vaikkakin vaatii edelleen “suitsimista.”

4.2.2 Hyvinvoinnin edistäminen perusopetuksessa

Palvelurakenteen kuvausta

Toivakassa on kaksi koulua, Kankaisten kyläkoulu ja Toivakan koulukeskus, joissa oppilaita yhteensä 325. Opettajia on molemmilla kouluilla yhteensä 35, koulunkäynnin ohjaajia 13.

Kouluilla on käytössä hyvinvoinnin vuosikello, jota toteutetaan lukuvuoden kierrossa sekä opetushenkilöstön että oppilaskunnan johdolla. Hyvinvoinnin vuosikelloon on resursoitu myös oppitunteja sekä mm. valinnaisaineita (positiivinen minä, tukioppilaskurssi ja kuvataiteen valinnainen).

Koulunuorisotyötä on tehty alkaen lukuvuodesta 2021-2022 ja edelleen. Kuluvan lukuvuoden koulunuorisotyöhanke on mahdollistanut yhä vahvempaa koulunuorisotyötä kolmena päivänä viikossa. Myös jatkohanke on laadittu.

Toivakan kunta haki ja sai Liikkuva koulu ja Move! -hankerahoitusta lukuvuodelle 2025-2026. Hanke käynnistyi elokuussa 2025. Hankkeen tavoitteena on lisätä liikuntaa koulupäiviin. Hankkeeseen liittyvät liikunta- ja kouluPT-palvelut hankittiin ostopalveluna yksityiseltä palveluntuottajalta. Hankkeen avulla on hankittu liikuntaa lisääviä kalusteita pilottiluokkaan ja liikuntavälineitä sekä koulutettu oppilaita välkkäriohjaajiksi ohjaamaan liikuntaa välitunneille. KouluPT on ohjannut maanantaisin harrastevälitunnilla liikuntaa ja kouluPT:n vetämä kuntosalikerho käynnistyi loppuvuodesta. Oppilailla on ollut mahdollisuus hakeutua liikuntaneuvontapalveluun saamaan yksilöllistä tukea oman liikuntaharrastuksen löytämiseksi.

Koulukeskuksen 4.-9. luokkien oppilaille laadittiin koulun opetushenkilöstön toimesta hyvinvointikysely syksyllä 2025. Vastaajia oli yhteensä 164. Uutena aiempiin kyselyihin verrattuna kysyttiin miltä on tuntunut olla koulupäivät ilman älylaitteita, koska perusopetuslaki muuttui alkaen 1.8.2025 koskien omien älylaitteiden käyttöä koulussa. Samassa yhteydessä muutettiin järjestyssääntöjä siten, että 7-9 vuosiluokkien oppilaiden kännykät säilytetään koulupäivien ajan joko kotona tai niille erikseen varatuissa sal-kuissa. Suurin osa vastaajista vastasi, ettei kiellolla ollut itseen vaikutusta, mutta toki

oppilaita, joihin älylaitteiden käyttökielto vaikutti kielteisesti tai jotka kokivat käyttökiellon myönteisenä, vastauksissa myös oli useita. Yksi vastaajista vastasi rehellisesti, että kiellolla ei ole ollut vaikutusta, koska käyttää puhelinta aikuisilta salaa. Joka tapauksessa puhelimen käytön kieltäminen koko koulupäivän ajaksi jo heti elokuun alusta saakka, toisin kuin monissa muissa kouluissa, joissa kiellettiin vain oppituntien aikainen puhelimen käyttö, on kohentanut työrauhaa, lisännyt oppilaiden sosiaalista viikkautta ja vuorovaikutusta ja vähentänyt kiusaamisilmiötä. Se, että puhelimia piilotellaan taskuissa eikä anneta koulupäivän ensimmäisen opettajan salkkuun, on kielteinen ilmiö ja omantunnon kasvun ja kehityksen kannalta haaste. Järjestyssääntöjä kertamalla, yhteiseen hyvään pyrkimällä ja nuoren etua keskusteluissa korostamalla sekä kodin ja koulun yhteistyötä tiivistämällä, päästään pikkuhiljaa hyviin arjen käytänteisiin jokaisen nuoren kohdalla.

Koulukeskuksen omassa kyselyssä kiusaamisen osalta tulokset vastasivat kevään kouluterveyskyselyn osuuksia, vaikkakin kohderyhmä koulun kyselyssä oli laajempi. Kaikista vastanneista 11,7 % kertoi kokeneensa kiusaamista viikoittain lukuvuoden aikana. Näistä oppilaista joka kolmas kertoi päivittäisestä kiusaamisesta. 70 % vastanneista koki, että koulussa on joku turvallinen aikuinen, jolle voi puhua huolista. Kuitenkin vain 65 % ilmoitti kertoneensa kiusaamisesta aikuisille koulussa. 9 % vastanneista 4.-9. luokan oppilaista kertoi olevansa yksinäinen usein tai lähes aina. Osuus on pienempi verrattuna kouluterveyskyselyn tuloksiin. Ruokailun osalta 88 % 4.-9. luokkalaisista kertoi syövänsä lounasta päivittäin. Osuus on suurempi kuin kouluterveyskyselyssä, koska pienemmät oppilaat menevät opettajan valvonnassa syömään. 11% vastanneista kertoi nukkuvansa vähemmän kuin 6h yössä. Isommilla oli unen määrä vähäisempää kuin pienemmillä. Kouluterveyskyselyssä 8.-9. luokkalaisista 25 % kertoi nukkuvansa arkena alle 8%.

Hyvinvointiryhmä järjesti keväällä 2025 ennen kesälomaa ehkäisevän päihdetyön tilaisuuden yläkoululaisille alkoholia käsittelevänä Bueno-rastiratana. Ehkäisevään päihdetyöhön liittyen Riemu Finland ry toteutti Toivakan koulukeskuksen yläkoululla lukuvuonna 2024-2025 hyvinvointikyselyn, jonka tuloksia käsiteltiin vuoden 2025 alussa yhdessä oppilaiden kanssa oppitunneilla. Kyselyssä tarkasteltiin esim. yksinäisyyttä, tyytyväisyyttä elämään, ahdistuneisuutta, päihteiden käyttöä ja asenteita, pelaamista, so-mea ja harrastuksia.

Riemu Finlandin kyselyn mukaan osa nuorista kokee ulkopuolisuutta (n. 15 %) ja yksinäisyyttä (usein 6,6 %, joskus 30,8 %). Tulevaisuuden näki myönteisenä 57,1 % ja negatiivisena 12,1%. Jopa 30,8 % ei osannut kertoa näkemystään tulevaisuudesta, mikä heijastelee todennäköisesti nykyajan epävarmuutta. Lähes 40 % oli kokenut ahdistuneisuutta vastaamista edeltävän kahden viikon aikana, erityisesti koulun, sosiaalisten tilanteiden, pelkojen ja kiusaamisen vuoksi.

Päihteiden kokeilua piti mahdollisena osa nuorista: alkoholi 15,4 %, sähkötupakka 14,3 %, tupakka 7,7 %, kannabis 2,2 %. Päihteitä on myös tarjottu monille, erityisesti sähkötupakkaa (46,2 %) ja alkoholia (36,3 %). Päihteiden hankinta koettiin helpoimmaksi sosiaalisen median tai vanhempien henkilöiden kautta.

Kulttuurikasvatussuunnitelmaa toteutetaan molemmilla kouluilla. Koulutyöstä poikkeavat kulttuuritapahtumat järjesteele nuoriso- ja vapaa-aikasuunnittelija. Kulttuuritapahtumien työpajat järjestettiin 4., 7. ja 8.-luokkalaisille. Lapsen oikeuksien viikolla on perinteisesti toteutettu monenlaisia tapahtumia, joista juhlavimpaina lapsen oikeuksien päivän lipunnostot sekä konsertit alakoululaisille. Taidetestaajat tapahtuma on jokavuotinen 8.-luokkalaisille järjestettävä kulttuuritapahtuma.

4.2.3 Hyvinvoinnin edistäminen varhaiskasvatuksessa

Toivakan varhaiskasvatuksessa on ollut vuoden 2025 lopussa 101 lasta, mikä on ollut 86% kunnan alle 6-vuotiaista lapsista.

Toivakan varhaiskasvatus liittyi syksyllä 2025 maksuttomaan valtakunnalliseen Liikkuva Varhaiskasvatus liikkumis- ja hyvinvointiohjelmaan. Liikkuva varhaiskasvatus tarjoaa varhaiskasvatukseen maksutonta materiaalia ja inspiraatiota liikkumisen lisäämiseen varhaiskasvatuspäivän aikana. Ohjelmaan liittyessämme suoritimme Nykytilan kartoituksen, jossa arvioitiin Toivakan varhaiskasvatuksen sen hetkistä liikunnan tilaa, sekä lähitulevaisuuden kehittämistarpeita ja –tavoitteita. Tulokset olivat positiivisia, ja niiden pohjalta asetettiin varhaiskasvatuksen liikunnan kehittämisen tavoitteita. Tavoitteeksi muotoutuivat yhteistyö lasten liikkumisen edistämiseksi, motoriset taidot ja toiminnallisuus arjessa ja oppimisympäristöjen kehittäminen. Näiden pohjalta haimme ja saimme hankerahoitusta vuodelle 2026 liikunnan edistämiseen Toivakan kunnan varhaiskasvatuksessa. Keskeisinä hankkeen mahdollistamina toimenpiteinä osa varhaiskasvatuksen henkilökunnasta osallistuu Suomen Urheiluopistojen järjestämään Liikettä ja oivallusta –koulutukseen Mikkelissä syksyllä 2026. Lisäksi hankerahoitus mahdollistaa liikuntavälineiden hankintoja sekä ulkopuolisten tahojen järjestämää liikkumisen ohjausta varhaiskasvatukseen osallistuville lapsille sekä heidän perheilleen. Lasten toiveita kokeiltavien lajien suhteen on kuultu osana päätöksentekoa.

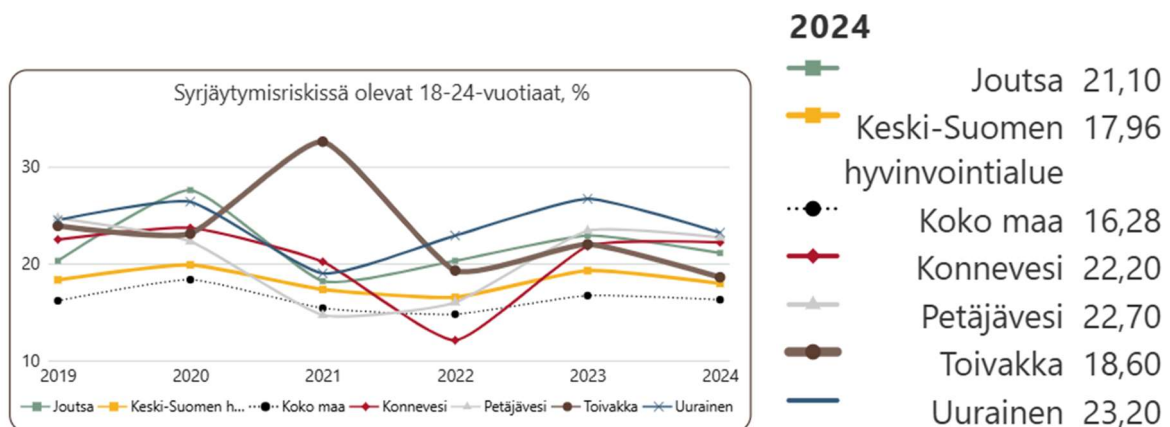
Liikkuvan varhaiskasvatuksen ja Toivakan varhaiskasvatuksen liikunnan edistämisen koordinoimiseksi perustettiin syksyllä 2025 varhaiskasvatuksen liikuntatyöryhmä, johon valittiin liikunnan edistämisestä kiinnostuneita työntekijöitä sekä Touhuvakasta että Ruuhiryhmästä. Liikuntatyöryhmä kokoontuu noin kolmen viikon välein. Keskeisenä

vastuualueena on suunnitella ja järjestää liikunnallisia aktiviteetteja ja tapahtumia sekä varhaiskasvatuspäivän aikana, että perheille suunnattuina iltatapahtumina (kevään päättäjäiset keväällä 2026 ja perheliikuntailta syksyllä 2026).

4.3 Nuoret ja nuoret aikuiset

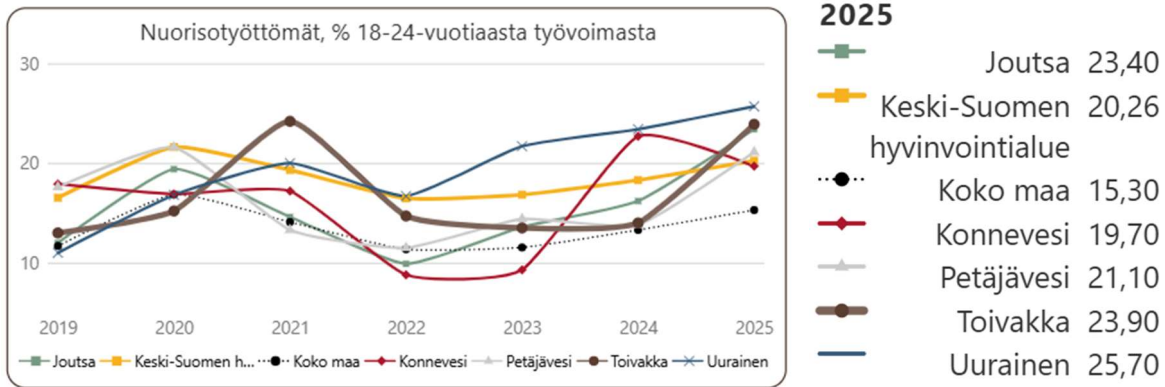
Nuorten aikuisten osalta on edelleen vähän tilastollista tietoa saatavilla. Kouluterveyskyselyn tuloksia käsitellään kohdassa Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet. Vuoden 2025 kunnan asukaskyselyyn alle 18-vuotiaita vastasi 4 ja 18-29-vuotiaita 8 henkilöä. Näistä ei noussut kootusti muita toiveita kuin lisää tekemistä, tapahtumia ja hyvä viestintä näistä.

4.3.1 Indikaattoreiden kertomaa

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023	2024
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalveluksessa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä info ind. 5387	Toivakka	yhteensä	22,0	18,6

Indikaattori ilmaisee syrjäytymisriskissä olevien nuorten ja nuorten aikuisten osuuden ikäluokasta 18 - 24-vuotiaat. Syrjäytymisriskissä ovat nuoret, jotka eivät opiskele, työskentele tai ole varusmies- tai siviilipalveluksessa. Tietoa vuodelta 2025 ei ole vielä saatavilla, mutta nuorisotyöttömyyden osalta voidaan todeta, että se on ollut kasvussa Toivakassa.

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta Info 189

Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
Toivakka	yhteensä	13,5	14,0	23,9

4.3.2 Hyvinvoinnin edistäminen nuorisotyössä

Nuorisopalveluiden tehtävänä on tukea nuorten kasvua ja omaehtoista toimintaa, edistää nuorten hyvinvointia, osaamista ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä vahvistaa nuorten itsenäistymistä. Erilaisia toimintamuotoja ovat nuorisotilatoiminta, nuorisovaltuusto, koulunuorisotyö, etsivä nuorisotyö sekä erilaiset retket ja tapahtumat nuorille yhteistyössä muiden nuorisotoimijoiden kanssa.

NUORISOTILA VAKKARIN TOIMINTA

Nuorisotila Vakkarin toiminta on tarkoitettu 12–17-vuotiaille nuorille. Vakkari on kohtaamispaikka, jonne nuoret saavat tulla viettämään vapaa-aikaansa. Nuorisotilalla nuorilla on mahdollisuus pelailla, hengaila ohjaajien ja muiden nuorten kanssa sekä laittaa yhdessä ruokaa. Nuorisotilalla nuoret voivat osallistua yhteisölliseen tekemiseen ja nuoret voivat myös itse järjestää toimintaa. Toimintaa suunnitellaan yhdessä nuorten kanssa, jättäen tilaa myös sille kaikkein tärkeimmälle eli yhdessä ololle ja kohtaamiselle. Nuorisotilalla tuetaan nuorten hyvinvointia yhteisöllisyyden ja elämönhallinnan näkökulmista. Tilalla on mahdollisuus myös keskustella rauhallisemmassa tilassa ohjaajien kanssa. Ohjaajilta saa apua monenmoisiin askarruttaviin kysymyksiin sekä keskusteluapua sitä tarvittaessa.

Nuorisotila Vakkari oli vuonna 2025 auki säännöllisesti kahtena iltana viikossa. Nuorisotilalla työskenteli keväällä 2025 kaksi tuntityöntekijää ja syksyllä kunnan nuorisotyöntekijä (koulunuorisotyö ja nuorisotilatyö) työparinaan tuntityöntekijä. Syyskaudella 2025 Vakkari oli auki 37 iltaa, joiden aikana tilalla oli 439 nuorten käynti kertaa. Kevätkauden tarkkoja kävijämäärätietoja ei ole saatavilla raportointitavan muutoksen vuoksi.

JALKAUTUVA NUORISOTYÖ

Jalkautuvaa nuorisotyötä toteutettiin satunnaisesti nuorisotilan hiljaisina iltoina. Nuorisotilan aukiolojen yhteydessä tehtiin satunnaisesti (hiljaisina iltoina) jalkautuvaa nuorisotyötä toimintasuunnitelman mukaisesti. Jalkautuvan nuorisotyön tavoitteena on viedä nuorisotyö paikkoihin, joissa nuoret oleskelevat. Jalkautumisella pyritään kohtaamaan nuoria, kartoittaa arjen ilmiöitä ja hyödyntää saatua tietoa nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi. Jalkautuvaa nuorisotyötä tehtiin esimerkiksi kaupoilla ja liikuntapaikoilla.

KOULUNUORISOTYÖ

Koulunuorisotyöntekijä toimii koulun arjessa turvallisena ja helposti saavutettavana aikuisena, joka on läsnä nuoria varten ilman koulutyön lukujärjestystä, ajanvarausta tai erillistä asiakkuutta. Toiminta perustuu matalan kynnyksen kohtaamisiin, joissa nuorella on mahdollisuus tulla kuulluksi ja kohdatuksi omista lähtökohdistaan käsin.

Koulunuorisotyön kohderyhmänä ovat perusopetuksen oppilaat, pääasiassa vuosiluokilla 5–9. Toiminnassa painottuu erityisesti niiden nuorten tukeminen, joilla on haasteita kouluuyhteisöön kiinnittymisessä, sosiaalisissa suhteissa tai arjenhallinnassa.

Koulunuorisotyön tavoitteena on edistää nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä ja osallisuuden kokemusta kouluuyhteisössä. Lisäksi toiminnalla pyritään lisäämään koulupäivien turvallisuutta ja tarjoamaan oikea-aikaista, matalan kynnyksen tukea. Keskeisenä tavoitteena on myös ennaltaehkäistä yksinäisyyttä, syrjäytymistä ja koulupoissaoloja.

Kevään 2025 aikana koulunuorisotyö toteutui seurakuntien nuorisotyön toimesta. Koulunuorisotyön kehittämiseen saatiin AVI:n avustus ajalle elokuu 2025–heinäkuu 2027. Koulunuorisotyön hankkeeseen palkattiin nuorisotyöntekijä elokuusta 2025 alkaen. Nuorisotyöntekijän työaika jakautuu koulu nuorisotyöhön (27,5 h / vko) ja nuorisotilatyöhön (11 h / vko).

ETSIVÄ NUORISOTYÖ

Etsivä nuorisotyö on alle 29-vuotiaille koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville tai muuta erityistä tukea ja ohjausta tarvitseville toivakkalaisille nuorille tarjottavaa erityisnuorisotyötä. Etsivän nuorisotyön tarkoituksena on tarjota varhaista tukea ja vahvistaa nuoren valmiuksia hyvään arkeen ja tulevaisuuteen sekä edistää hänen kasvuaan ja itseenäistymistään sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille.

Etsivää nuorisotyötä toteutettiin vuonna 2025 kuntayhteistyössä Joutsan kunnan kanssa. Etsivällä nuorisotyöntekijällä oli vuoden aikana 11 toivakkalaista nuorta asiakkaana, joista osan kanssa etsivä työskenteli viikoittain. Etsivän nuorisotyön pienryhmää toteutettiin syksyn 2025 ajan viisi kertaa, ryhmään osallistui viisi nuorta.

NUORISOVALTUUSTO

Toivakassa nuorisovaltuusto on kokoontunut säännöllisesti ja meiltä on ollut säännöllinen edustus myös Keski-Suomen alueellisessa nuorisovaltuustossa. Nuorisovaltuustossa oli v. 2025 6 jäsentä. Nuva oli mukana myös taphtumien toteutuksessa, esim. kunnan hyvinvointitapahtuma ja nuorten piukkujout. Nuva-kummitoimintaa ryhdyttiin kehittämään syksyllä 2025. Kunnanvaltuustosta yksi jäsen ryhtyi nuorisovaltuuston kummiiksi vahvistaen nuvan ja valtuuston yhteistyötä ja nuvan roolia vaikuttamistoimielimenä. Nuva-kummi vieraili nuvan kokouksessa ja tiedonvaihtoon perustettiin kummin ja nuvan yhteinen WhatsApp-ryhmä.

RETKET JA TAPAHTUMAT

Nuorille järjestetyt retket ja tapahtumat tarjoavat nuorille mahdollisuuden saada uusia kokemuksia, oppia uutta ja osallistua yhteisölliseen tekemiseen. Syksyllä 2025 järjestettiin nuorille kaksi tapahtumaa ja yksi retki.

- Retki Särkänniemen Karmiville Karnevaaleille yhteistyössä Joutsan nuorisopalveluiden kanssa syyslomalla 2025. Retkelle osallistui 19 toivakkalaista nuorta.
- Ilo auttaa –mediakasvatustapahtuma järjestettiin syksyllä 2025 yhteistyössä Joutsan ja Luhangan kuntien kanssa S-ryhmän Ilo auttaa-kampanjan rahoituksella. Tapahtumaan osallistuivat kaikki Toivakan, Joutsan ja Luhangan yläkoululaiset, esiintyjinä olivat somevaikuttaja ja voimamies Severi Allonen sekä tutkija, ”sometohtori” Suvi Uski.
- Nuorten pikkujoulut järjestettiin nuorisopalveluiden, seurakuntien nuorisotyön ja nuorisovaltuuston yhteistyönä. Nuorten pikkujouluihin osallistui 33 nuorta.

NUORISOVAKKA

Nuorisolain 9 §:n mukainen nuorisotyön monialainen työryhmä Nuorisovakka kokoontui vuoden 2025 aikana kolme kertaa viralliseen kokoukseen ja kaksi kertaa muuhun yhteistyötä edistävään palaveriin. Nuorisovakan tehtävänä on koota tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Työryhmän kokouksissa edistettiin nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista sekä yhteistyötä nuorisotoiminnan toteutumiseksi.

Nuorisovakka-työryhmässä oli mukana kunnan nuorisotyön, seurakuntien nuorisotyön, yhdistysten, koulun henkilökunnan, poliisin sekä hyvinvointialueen edustajia. Työryhmän koolle kutsujana ja puheenjohtajana toimi kunnan nuorisopalveluista vastaava suunnittelija.

YHTEENVETO NUORTEN TILANTEESTA

Mielen hyvinvoinnin tukemiseen tulee jatkossakin kiinnittää erityistä huomiota. Liikunnallista elämäntapaa olemme pyrkineet edistämään monin keinoin ja se alkaa myös näkyä kouluterveyskyselyn liikkumisen määrää mittaavissa indikaattoreissa. Nuorten päihteiden osalta, niiltä osin kuin tilastollista tietoa on saatavilla, emme eroa negatiiviseen suuntaan muista kunnista tai hyvinvointialueesta, mutta toki ehkäisevää päihdetyötä kehitetään ja jatketaan vahvasti. Kunnassa vahvistunut nuorisotyö on erinomaista ehkäisevää päihdetyötä tarjoten nuorille turvallisen ja päihdeettömän kohtaamispaikan ja mielekästä tekemistä. Tulevaisuudessa on tärkeää tavoittaa nuorisotyöllä myös toisen asteen opiskelijat siinä määrin kuin se on mahdollista.

Nuorisotyöttömyys on ollut kasvussa ja se on selvästi valtakunnallista tasoa korkeampi. Etsivä nuorisotyö on tehnyt työtä syrjäytymisriskissä ja omaa paikkaansa etsivien nuorten parissa ja etsivän silmin tilanne näyttää tulevaa kohti valoisammalta.

4.4 Työkäiset

Merkittävä uudistus vuonna 2025 oli työllisyysalueiden synty. Toivakan kunnan ja Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen yhteistyö käynnistyi hyvin ja asiakkaat saivat palvelua Toivakassa paikan päällä sujuvasti ja saumattomasti.

Toivakassa työkyvyttömyyseläkettä saavien 25-64 -vuotiaiden osuus vastaavaikäisestä väestöstä oli v. 2024 7,4 %. Alla olevassa taulukossa on lueteltu yleisimmät syyt.

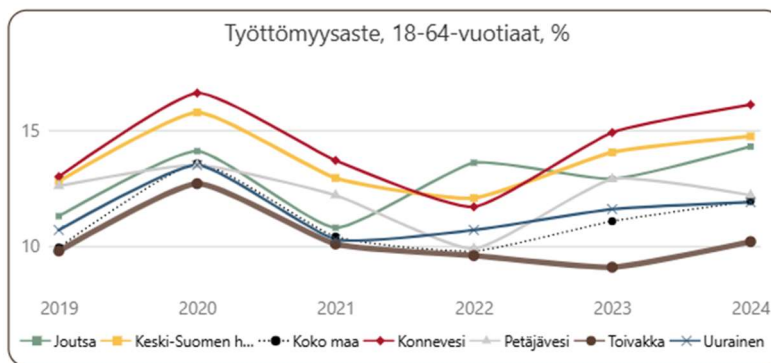
Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023	2024
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista info ind. 3218	Toivakka	yhteensä	2,7	2,9
Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista info ind. 682			1,3	1,4
Verenkiertoelinten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista info ind. 3449			0,6	0,5

Sairauspäivärahaa saaneiden määrä on ollut pari viime vuotta melko tasainen. Indikaattori ilmaisee sairausvakuutuslain mukaista päiväraha korvausta (sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, YEL-päivärahaa, tartuntatautipäivärahaa tai luovutuspäivärahaa) vuoden aikana vähintään yhdeltä päivältä saaneiden 16 - 64-vuotiaiden osuuden tuhatta vastaavanikäistä kohti.

Sairauspäivärahaa saaneet 16 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Info 475

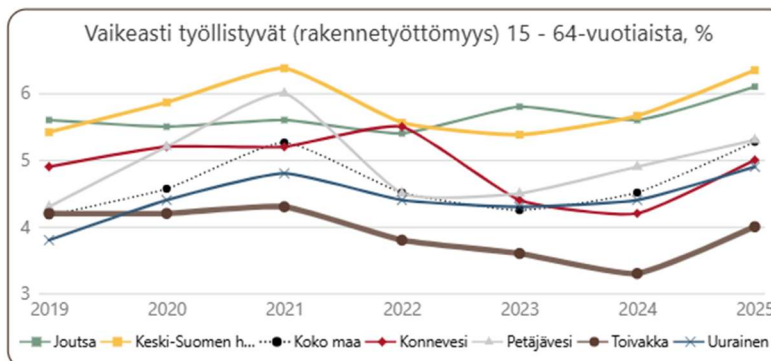
Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
Toivakka	yhteensä	137,3	114,6	115,1

2024

- Joutsa 14,30
- Keski-Suomen hyvinvointialue 14,74
- Koko maa 11,95
- Konnevesi 16,10
- Petäjävesi 12,20
- Toivakka 10,20
- Uurainen 11,90

Toivakassa on ollut v. 2024 vertailukohteisiin nähden pienin työttömyysaste, vaikkakin työttömyysaste on hivenen noussut edellisestä vuodesta.

2025

- Joutsa 6,10
- Keski-Suomen hyvinvointialue 6,35
- Koko maa 5,27
- Konnevesi 5,00
- Petäjävesi 5,30
- Toivakka 4,00
- Uurainen 4,90

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista Info

3071

Alue	Sukupuoli	2023	2024	2025
Toivakka	yhteensä	3,6	3,3	4,0

Toivakassa vaikeasti työllistyvien osuus on ollut pieni. Osuus on ollut hivenen kasvussa.

KUNNAN PALVELUT

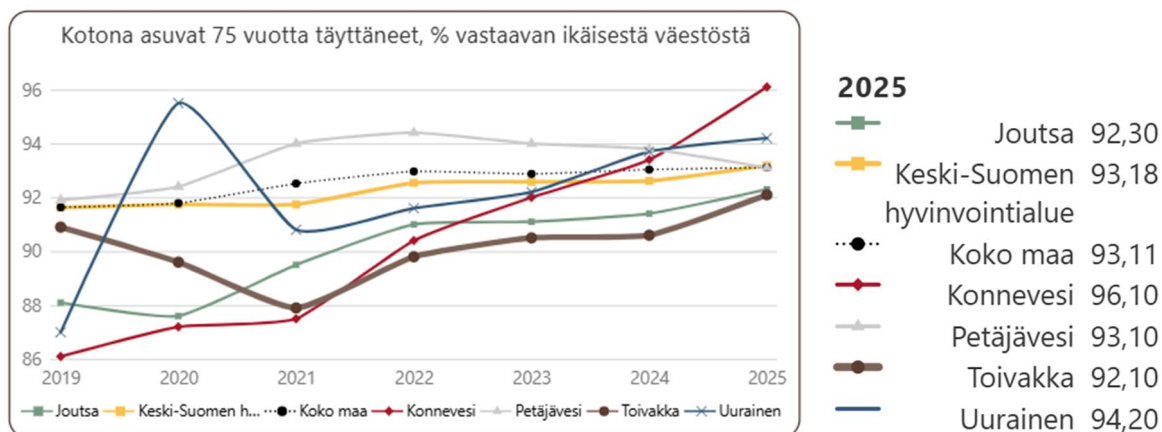
Kunta käynnisti syksyllä 2025 omarahoitteisena palveluna liikuntaneuvonnan työikäisille ja ikääntyneille henkilöille, jotka tarvitsevat erityistä tukea oman liikuntamuodon löytämiselle. Samassa yhteydessä on ollut mahdollista saada elämäntapaohjausta laajemminkin.

Myös erilaiset liikunta- ja kuntosalivuorot palvelivat työikäisiä kuntalaisia. Omalääkärimme luennoi syksyllä kirjastolla terveysteemalla, joka kohdentui myös työikäiseen väestöön. Kulttuurin saralla teatterinäytös Lenkki viihdytti myös työikäisiä käsitellen huumorilla höystettynä kansanterveysteemaa.

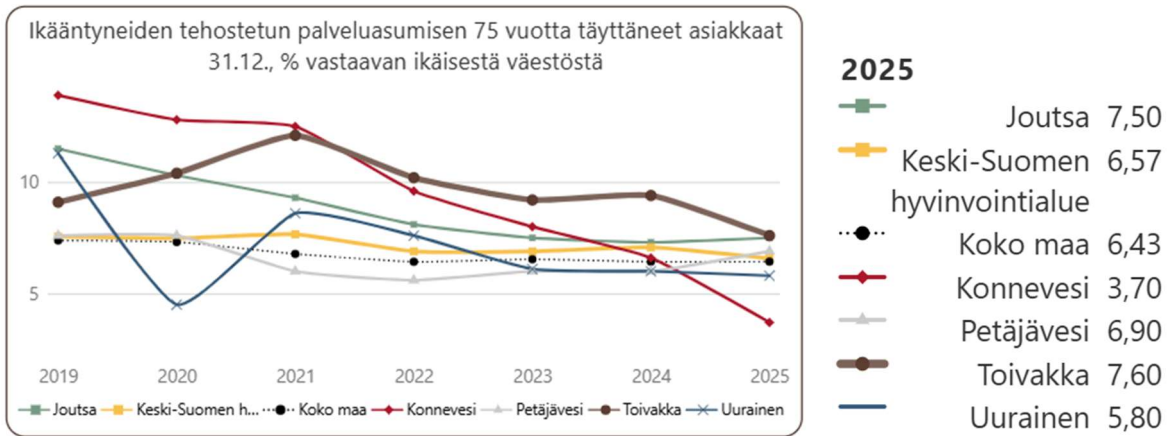
Yhteistyötä tehtiin eri yhdistysten kanssa tuottaen myös työikäisille vapaa-aikaan sisältöä ja osallisuuden mahdollisuuksia. Myös Puulan seutuopisto järjesti erilaisia harrasteita kaikenikäisille.

4.5 Ikääntyneet

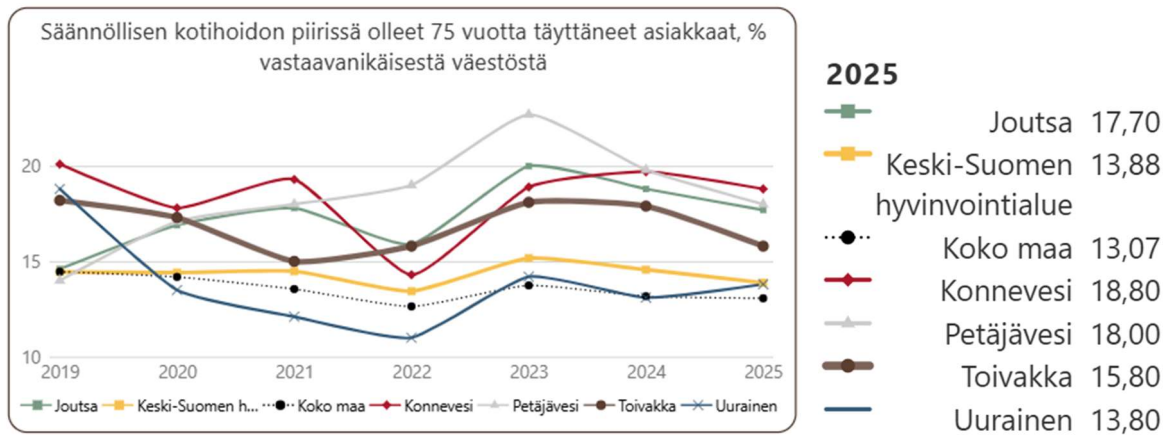
4.5.1 Ikääntynyt väestö Toivakassa

Toivakassa omassa kodissa asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus on edelleen hitusen pienempi kuin vertailukohteissa, vaikka osuus on ollut viime vuosina kasvussa.

Ikääntyneiden tehostetun palveluasumisen 75 vuotta täyttäneiden osuus on puolestaan hieman suurempi kuin muissa vertailukohteissa.

Säännöllisen kotihoidon piirissä 75 vuotta täyttäneiden osuus on kääntynyt hivenen laskusuuntaiseksi. Osuutemme on hieman korkeampi kuin Keski-Suomessa tai koko maassa.

Toivakassa omaishoidon tuella kotona hoidettavien yli 75-vuotiaiden osuus on ollut hieman edellisvuodesta kasvussa.

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä Info 237

Alue	Sukupuoli	2023	2024
Toivakka	yhteensä	46,9	46,1

Indikaattori ilmaisee yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä asuntoväestöstä. Yhden hengen asuntokunnan muodostaa asuinhuoneistossa yksin vakinaisesti asuva henkilö. Toivakassa hieman vajaa puolet 75 vuotta täyttäneistä asuu yksin.

4.5.2 Kunnan palvelut ikääntyneille

Toivakan kunta tarjosi vuonna 2025 ikääntyneille maksutonta ohjattua kuntosalitoimintaa. Eläkeläisten maksutonta ohjattua kuntosalivuoroa järjestettiin 15 x 2 ryhmää syyskaudella. Vuoroilla oli 496 käyntikertaa.

Kunta järjestää yhteistyössä Jyväskylän seurakunnan Toivakan lähikirkkoalueen kanssa senioripäivää joka toinen tiistai. Toiminnasta vastasivat kunnan hyvinvointisuunnittelija ja seurakunnan diakoni. Senioripäiviä järjestettiin vuonna 2025 18 kertaa. Osallistumisia näihin päiviin oli 771 kertaa. Tilaisuuksissa oli mahdollisuus omakustanteiseen ruokailuun, jonka järjesti pitopalveluyrittäjä. Joka kerralla oli erilaista ohjelmaa ja vierailijoi-takin esimerkiksi hyvinvointialueelta. Senioripäivään oli mahdollista anoa kunnalta tak-sikyttä, joka myönnettiin tiettyjen kriteerien perusteella.

Vanhus- ja vammaisneuvosto toimi aktiivisesti toimien ikääntyneiden ja vammaisten äänitorvena. Vanhus- ja vammaisneuvosto osallistui esimerkiksi kuntosalihankkeen kuulemistilaisuuteen. Toivakan neuvostosta oli säännöllisesti edustus alueellisissa neuvostoissa. Hyvinvointisuunnittelija ja vanhus- ja vammaisneuvoston jäsen osallistuivat alueelliseen ikääntyneiden osallisuutta käsittelevään tapahtumaan Äänekoskella. Sotaveteraaniviikolla kirjaston salissa käynnistyi veteraaninäyttely, jonka avajais-ten ohjelmasta ja kahvitarjoilusta vanhus- ja vammaisneuvosto vastasi.

Valtakunnallisella vanhustenviikolla järjestettiin erilaista ikääntyneille suunnattua ohjelmaa. Syksyllä osallistuimme vanhus- ja vammaisneuvoston ja seurakuntien toimesta Esperin asukkaiden virkistystapahtumaan.

Soppaa ja seurustelua -tilaisuuksia Nisulassa järjestettiin 4 kertaa keväällä ja 3 kertaa syksyllä. Osallistumiskertoja koko vuoden aikana 175.

Asiointikydyt palvelivat myös ikääntyneitä mahdollistaen asioinnin kirkonkylällä kerran viikossa.

Ikiliikkujaviikolla järjestettiin erilaista ohjelmaa, kuten luentoja ja yhteislenkki. Liikunta-neuvontaa tarjottiin syksystä 2025 lähtien niille kuntalaisille, jotka tarvitsivat erityistä tukea liikunnallisemman arjen löytämiseksi. Kunta rahoitti palvelun itse ilman hankera-
hoitusta.

Syksyllä 2025 alettiin kiinnittää huomiota kaatumisen ehkäisyyn, joka nousi laajassa hyvinvointikertomuksessa esille huolestuttavana asiana. Toivakkalaisten yli 65 –vuotiaiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot olivat kasvaneet selvästi. Myös hyvinvointialue lanseerasi oman kaatumisen ehkäisyn ohjelmansa ja siihen liittyi myös kuntien kanssa tehtävää verkostotyötä. Hyvinvointialueelta fysioterapeutti kävi seniori-päivässä kertomassa vinkkejä kaatumisen ehkäisyyn. Hyvinvointisuunnittelija keskusteli myös kuntalaisten omalääkärin kanssa kaatumisen ehkäisystä ja kaatumisten määrästä. Ikääntyneitä ohjattiin myös ottamaan yhteyttä ELY-keskukseen, jos he havaitsivat puutteita kevyenliikenteenväylien talvikunnossapidossa. Tätä infoa ja puhelinnumeroa jaettiin ikääntyneiden tapahtumissa paperilla. Kunta päätti budjetoida vuoden 2026 talarusarvion rahaa kenkiin kiinnitettävien liukuesteiden hankkimiseksi yli 65 –vuotiaille.

Toivakassa laadittiin syksyllä 2025 lakisääteinen suunnitelma ikääntyneiden tukemisesta, joka sisältää tavoitteet ikääntyneiden hyvinvoinnin ja asumisen ennakkoinnin edistämiseen.

4.6 Kaikkiin ikäryhmiin kohdentuvat tilastot ja palvelut

Kuntalaisille järjestettiin asukaskysely vuoden 2025 lopussa. Kyselyssä tiedusteltiin mielipidettä kunnan eri palveluista, mutta tarkasteltiin myös kuntalaisten osallisuuden kokemusta joidenkin kysymysten kautta. Kysymykset poimittiin THL:n laatimasta osallisuusindikaattorista. Valtaosa vastaajista kertoi kuuluvansa johonkin itselle tärkeään ryhmään tai yhteisöön. Kuitenkin 22 henkeä eli n. 19 % vastaajista olivat täysin tai melko erimieltä väittämän kanssa ja tämä indikoi sitä, että viidesosa kuntalaisista ei koe kuuluvansa itselle tärkeään ryhmään tai yhteisöön. Kun vastaajia pyydettiin arvioimaan omaa hyvinvointia, 3,5 % arvioi hyvinvointinsa melko huonoksi eikä kukaan arvioinut hyvinvointiaan todella huonoksi. 11 % arvioi hyvinvointinsa keskiverroksi eli ei erityisen hyväksi eikä huonoksi. Positiivisen arvion antoi valtaosa. 57,5 % arvioi hyvinvointinsa melko hyväksi ja 28 % erittäin hyväksi.

Vähimmäistietosisällön mukaisesti tarkastelemme poliisin tietoon tulleita rikoksia, mutta näistä ei ole v. 2025 tietoa. Edellisten vuosien luvut ovat selkeästi alhaisemmat kuin koko massa tai Keski-Suomessa.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023	2024
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta info ind. 3113	Koko maa	yhteensä	7,8	8,1
	Keski-Suomi		8,2	8,3
	Toivakka		3,8	3,0
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta info ind. 3114	Koko maa		42,9	45,3
	Keski-Suomi		36,7	36,5
	Toivakka		13,1	19,6

4.6.1 Kirjasto

Yleisen kirjaston tehtävänä on kirjastolain mukaan 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin 2) ylläpitää monipuolista ja uusiutuvaa kokoelmaa 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Kirjasto palvelee kaikkia kuntalaisia sekä kesäasukkaita vauvasta vaariin.

Tapahtumat

Kirjaston merkitys asukkaiden kohtaamispaikkana toteutuu parhaiten tapahtumien kautta. Tapahtumista erityisesti lukupiiri edistää yhteisöllisyyttä ja sitä on järjestetty jo vuodesta 2018 alkaen. Aikuisten lukupiiri on toteutunut yhteistyössä koulukeskuksen äidinkielen ja kirjallisuuden opettajan kanssa. Kielikahvilatoimintaa maahanmuuttajille on järjestetty yhteistyössä hyvinvointisuunnittelijan kanssa. Syksyllä 2023 aloitettujen kuntalaisiltojen järjestämistä on jatkettu yhteistyössä kunnan eri toimijoiden kanssa pari kertaa vuodessa eri aiheiden ympärille. Kirjasto osallistui myös kuntalaisten hyvinvointia edistävään hyvinvointitapahtumaan. Kirjastossa järjestettiin myös hyvinvointipalveluiden toimesta joulunavaus, jossa oli ohjelmaa kutsuille koululuokille ja kaikille avoin osuus askarteluineen ja piparikoristeluineen.

Kirjasto on hyvinvointipalvelu

Tapahtumien lisäksi kirjasto lisää kuntalaisten hyvinvointia monella tavalla. Palveluja voivat käyttää aivan kaikki ja kirjaston käyttö on asiakkaalle myös täysin maksutonta, mikäli noudattaa kirjaston käyttösääntöjä ja palauttaa lainat ajoissa. Maksuttomuus ja opastaminen esimerkiksi sähköisten palvelujen äärelle lisäävät tasa-arvoisuutta ja osallisuutta yhteiskuntaan. Kirjaston tilat ovat kaikkien käytössä ja kirjastoon voi tulla aukioloaikoina vapaasti. Kirjastojen vaikuttavuustutkimusten mukaan lukeneisuudella on myönteisiä vaikutuksia taloudelliseen hyvinvointiin, perhe-elämään, terveyteen ja yhteiskunnalliseen valveutuneisuuteen. Vapaa-ajan lukuharrastus lisää yleistietoa, sanavarastoa ja verbaalisia kykyjä, toisten kulttuurien ymmärtämistä ja ihmisluonteen tuntemusta.

Lukemiseen kannustaminen

Lukemisen edistäminen on kirjaston keskeinen perustehtävä ja hyvän lukutaidon saavuttamisen eteen kirjasto tekee yhteistyötä koulujen kanssa. Monilukutaitosuunnitelmaa on päivitetty syksyllä 2025 vastaamaan nykytarpeita ja –resursseja. Kirjasto pyrki tarjoamaan mahdollisuuksien mukaan samat opastukset ja ohjelmat molemmille kouluille. Kokoelmatyössä otettiin huomioon erilaiset oppijat ja lukemisesteiset sekä nepsy-piirteiset oppilaat. Kirjastolle valmistui SELKO-hyllyn lisäksi NEPSY-hylly, jossa on kirjallisuutta ja muuta tietoutta neuropsykiatrisista piirteistä ja erityisvaikeuksista sekä toimintakortteja ja apuvälineitä. Hankintoja hyllyyn jatketaan edelleen.

Alle kouluikäisille kirjasto tarjosi ikätasoisia aineistoja (myös valmiina paketteina) ja LukuLiikahdus kirjastoon –monilukutaitosuunnitelman mukaisia tapahtumia varhaiskas-

vatukselle (opastettu tutustumiskäynti viskareille, lasten töiden näyttelyt). Perusopetukselle kirjasto järjesti Lukuliikahdus kirjastoon –monilukutaitosuunnitelman mukaisia kirjastonkäytön ja tiedonhaun opastuksia (pelillistäminen yhteistyössä 4H) ja kirjavinkkauksia (yhteistyössä äidinkielen opettaja). Mediakasvatusta järjestettiin Kulttuurianton kautta yhteistyössä kulttuuripalvelujen kanssa. Molemmat koulut vierailivat kirjastossa ja lainasivat aineistoa luokkakohtaisille kirjastokorteille.

Omatoimikirjasto

Omatoimikirjastoon kirjautumisissa on ollut selkeää kasvua viime vuosina (ks. taulukko). Omatoimikirjaston laajojen aukioloaikojen myötä myös työssä käyvän väestönsosan on ollut mahdollista päästä kirjastoon omien aikataulujen mukaan. Omatoimiaikana kirjastossa voi lueskella, käyttää tietokoneita, lainata ja palauttaa. Myös varausten nouto on mahdollista omatoimiaikana.

Kirjaston kotipalvelu ja Celia-kirjasto

Ikääntyneille toivakkalaisille on tarjottu kirjaston kotipalvelua, jota on mahdollista saada asiakkaan tukihenkilön avulla: kirjasto voi lainata aineistoja valmiiksi asiakkaalle, joka ei itse pysty enää tulemaan kirjastoon sairauden, vamman tai korkean iän vuoksi. Tukihenkilö toimii yhteyshenkilönä ja toimittaa aineiston perille asiakkaalle ja takaisin kirjastoon. Kotipalvelutoiminta on saatu käynnistettyä vuonna 2025. Saavutettavuuskirjasto Celian asiakkuuksia rekisteröitiin kirjastossa niille asiakkaille, jotka erilaisten esteiden vuoksi eivät pysty lukemaan painettuja kirjoja. Celia-kirjasto tarjoaa palveluita niille, joille on jokin lukemiseste, kuten heikentynyt näkö, vamma tai sairaus.

Digiopastus

Kuntalaisten digiosaamisen tarpeisiin vastattiin digitutoritoiminnalla kerran kuukaudessa. Asiakkailta on mahdollisuus saada henkilökohtaista maksutonta neuvontaa omien älylaitteiden käytössä. Digitutorille voi varata ajan kirjastolta tunniksi kerrallaan, jolloin koulutettu digitutor auttaa käytännön ongelmissa. Kirjaston henkilökunta koordinoi digitutoritoimintaa ja opastaa asiakkaita kirjaston omien sähköisten palveluiden käytössä sekä auttaa asiakaspalvelun ohessa digiongelmissa. Kirjasto tarjoaa myös laitteita asiakkaiden käyttöön sähköiseen asiointiin ja kirjaston e-palveluihin. Valtakunnalliseen E-kirjastoon liitettiin vuonna 2024 ja kuntalaiset voivat käyttää e-kirjaston aineistoja (e-kirjoja, äänikirjoja ja digilehtiä) maksutta.

Osallistaminen ja palautteet

Kirjasto pyrki myös osallistamaan kuntalaisia kirjastopalvelujen kehittämisessä ja ottamaan palautteet huomioon palvelujen järjestämisessä. Tapahtumat ovat kuntalaisia varten ja kuntalaisia aktivoidaan mielellään tulemaan mukaan jo suunnitteluvaiheessa. Tapahtumien vuosikelloa on laadittu yhteisesti sivistys- ja hyvinvointipalveluissa, jotta saadaan järjestettyä laadukkaita ja monipuolisia tapahtumia ja vältetään päällekkäisyyksiltä.

Vuonna 2025 kirjasto oli mukana kunnan asukaskyselyssä saaden hyvät arviot palveluistaan. Toiveita esitettiin kirjaston pysymisestä Toivakassa, kirjaston työntekijän työmäärän kohtuullistamisesta, valikoiman parantamisesta ja lehtien tilauksista. Kyselyn tuloksia käytiin läpi kuntalaisillassa ja niistä laadittiin kooste kunnan kotisivuille.

Kunnan hyvinvointisuunnitelman tavoitteet kirjaston toiminnassa

1. Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Kirjasto hankki aiheen mukaista kirjallisuutta ja järjesti aineistonäyttelyitä (eri lajit, retkeily)

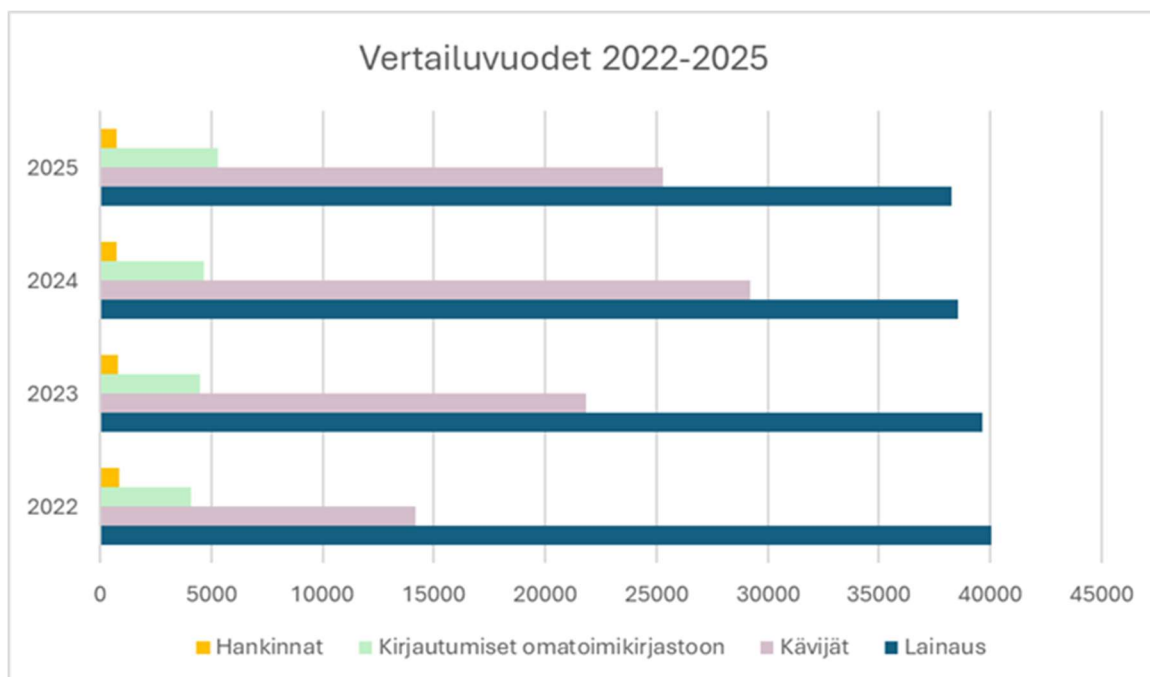
2. Osallisuuden ja kuuntelemisen turvaaminen

Kirjasto oli kaikille avoin matalan kynnyksen palvelu, jonka aukioloajat on suunniteltu niin, että myös koululaiset voivat tulla kirjastoon viettämään aikaa koulun jälkeen esim. odottaessaan harrastukseen menoa tai vanhempien kotiin tuloa töistä. Loppuvuodesta 2024 toteutettiin lapsille ja nuorille kirjaston ja kulttuurin asiakaskysely, jonka perusteella lapset pitävät kirjastoa rauhallisena, mukavana paikkana, jossa voi olla rauhassa patjoilla ja lukea tai pelata pleikkarilla, ja jossa on kivoja työntekijöitä.

3. Mielen hyvinvoinnin tukeminen

Kirjasto vastasi tähän tavoitteeseen erilaisten aineistojen kuten kirjallisuuden ja NEPSY-hyllyn tarvikkeiden hankinnoilla sekä hyvinvointia lisäävillä tapahtumilla. Myös erilaisten hälyjen keskellä kirjasto voi olla mielen hyvinvointia tukeva tila.

Tunnuslukuja:

Vertailuluettelo				
Vuosi	Lainaukset	Kävijät	Kirjautumiset	Hankinnat
2025	38229	25317	5316	735
2024	38553	29241	4680	778
2023	39637	21839	4490	783
2022	40059	14157	4080	878

Toivakka lainaus/asukas 16,27. Verrokkikunnat: Joutsa 12,20 / as., Konnevesi 12,23 / as., Petäjävesi 19,35 / as., Uurainen 19,09 / as.

Toivakka kävijät/asukas 10,78. Verrokkikunnat: Joutsa 11,73 / as., Konnevesi 8,32 / as., Petäjävesi 5,66 / as., Uurainen 6,60 / as.

Lainaajien määrä on pienessä kasvussa: 693 kirjastokorttiaan käyttänyttä, (v. 2022 665, v. 2023 668, v. 2024 673). Kirjastoa käytetään todellisuudessa enemmän, koska perheissä käytetään usein yhteistä kirjastokorttia ja kirjastotilaa voi käyttää myös ilman kirjastokorttia.

Lainaaajia / asukasluku 29,50 %. Verrokkikunnat: Joutsa 30,89, Konnevesi 28,27, Petäjävesi 33,31, Uurainen 34,43 %.

Kirjaston päävastuullisena järjestämiin tapahtumiin osallistuneiden määrä / 1000 asukasta 206,05. Verrokkikunnat: Joutsa 515,25, Konnevesi 346,99, Petäjävesi 135,98, Uurainen 354,12.

Käyttäjäkoulutusten osallistujamäärä / 1000 asukasta 90,68. Verrokkikunnat Joutsa 216,397, Konnevesi 55,31, Petäjävesi 29,84, Uurainen 78,75.

Käyttäjäkoulutuksiin lasketaan kirjavinkkaukset, kirjastonkäytön tai tiedonhaun opetus, kirjastopalvelujen esittelyt ryhmille ja digiopastukset.

Kirjaston henkilöresurssit olivat vuonna 2025 1,19 henkilötyövuotta, mikä on 0,45 henkilötyövuotta 1000 asukasta kohti (Yleisten kirjastojen laatusuositus 2010: vähintään 1 htv / 1000 asukasta). Verrokkikunnat: Joutsa 3,89 (0,85 / 1000 asukasta), Konnevesi 2,65 (1,09 / 1000 asukasta), Petäjävesi 2 (0,56 / 1000 asukasta), Uurainen 3 (0,60 / 1000 asukasta).

4.6.2 Kuntaympäristöpalvelut

Kuntaympäristöpalvelut vastaavat Toivakan kunnan lupa- ja viranomaispalveluista, vesihuollosta, kunnan omaisuuden hoidosta sekä tila- ja tukipalveluista. Ne huolehtivat myös maa- ja metsäomaisuudesta, liikenneväylistä, yleisistä alueista ja liikuntapaikoista yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Toiminta perustuu kuntastrategiaan, jonka tavoitteena on viihtyisä, turvallinen ja elinvoimainen kunta. Palveluilla edistetään kestävä kehitystä, monipuolista asumista sekä lasten ja nuorten hyvinvointia ja liikunnallista elämäntapaa.

Vesihuolto turvaa puhtaan veden ja toimivan jätevesihuollon. Liikenneturvallisuutta kehitetään yhteistyössä, ja erityisesti talvihoito on tärkeää.

Kiinteistöjen ylläpitoa ja korjauksia tehdään kiireellisyyden mukaan, painottaen terveellisiä ja turvallisia tiloja etenkin kouluissa ja päiväkodeissa. Tukipalveluihin kuuluvat myös ruoka- ja siivouspalvelut, jotka varmistavat arjen sujuvuuden, hygienian ja tilojen hyvän kunnon.

Toivakassa sijaitsee metsiä, vesistöjä ja luonto kaikkine monimuotoisuuksineen lähellä kuntalaista ja lähivirkistykseen soveltuvat alueet ovat kaikkien kuntalaisten välittömästi saavutettavissa. Luonto on puhdas ja pienhiukkasten (PM2.5) kokonaispäästömäärä on

viimeisimmän mittauksen (2020) perusteella 0.032 t/km². Jyväskylän vastaava lukema on 0.1.

Keskustaajamassa ja sen välittömässä läheisyydessä kunnan tonttitarjontaa on runsaasti ja tonttien houkuttelevuutta on lisätty tontteja raivaamalla.

Linkki-paikallisliikenteen linjat kulkevat kunnan läpi ja viimeisin tilastotieto on vuodelta 2021 tilastotiedon mukaan joukkoliikenteen saavutettavuus on ollut 31,6 %. Lähes kolmasosa kunnan väestöstä asuu enintään 1 kilometrin etäisyydellä säännöllisen liikenteen joukkoliikenteen pysäkeistä.

Lähteet:

Toivakan kunnan tilinpäätös 2025, Liiteri -tietopalvelu ja ymparisto.fi karttakäyttöliittymä (Päästöt kartalla)

Vähimmäistietosisällön indikaattoritietoa

Elinvoimakeskuksesta saadun ennakkotiedon perusteella, henkilövahinkoon johtaneita liikenneonnettomuuksia tapahtui vuosien 2021-2025 aikana Toivakan kunnan alueella yhteensä alle 15 onnettomuutta. Ennakkotiedon mukaan kuolemaan johtaneita liikenneonnettomuuksissa ei vuonna 2025 tapahtunut kunnan alueella ainuttakaan.

Keuyen liikenteen väyliä, metriä/asukas: vuoden 2024 tieto 9,5 metriä/asukas, mikä ei ole oikea tieto. Toivakan kunnan ylläpidettäviä keuyen liikenteen väyliä on noin 1000 metriä, jolloin asukasta kohden tulee noin 0,5 metriä. Pääosa keuyen liikenteen väylistä kuuluu Elinvoimakeskuksen hallinnoitaviin.

Päivittäistavarakaupasta enintään 1 kilometrin päässä asuvat (linnuntie-etäisyys), väestöstä, ei ole tietoja vuodelta 2025. (Vuonna 2024 36,8, vuonna 2023 36,3, joiden perusteella suunta ollut kasvava).

Kunnan hyvinvointisuunnitelman tavoitteet kuntaympäristöpalveluiden toiminnassa

1. Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Kuntaympäristöpalvelut ylläpitää ympäri vuoden monipuolisia liikuntapaikkoja ja ulkoilalueita.

2. Osallisuuden ja kuuntelemisen turvaaminen

Kuntalaisille annetaan mahdollisuus vaikuttaa ja kertoa mielipiteensä yhteisistä asioista. Esimerkiksi kaavoituksen yhteydessä kiinteistöjen omistajat saavat mahdollisuuden vaikuttaa, kun heitä kuullaan eri vaiheissa kaavan valmistelua.

3. Mielen hyvinvoinnin tukeminen

Liikunta- ja ulkoilualueiden lisäksi elinympäristön viihtyisyyteen pyritään vaikuttamaan esimerkiksi ympäristönsuojelun keinoin, mikäli havaitaan roskaantumista. Toimiva jätehuolto osaltaan edistää hyviä kokemuksia turvallisesta ja terveellisestä elinympäristöstä.

4.6.3 Kotoutuminen ja tilapäistä suojelua saavat

Toivakan kunta tarjosi maahanmuuttaneille uudistuneen lainsäädännön mukaiset kotoutumispalvelut yhteistyössä Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen kanssa. Palvelut ovat toimineet kohtalaisen hyvin, ainoastaan verkossa toteutettavat kotoutumiskoulutukset asiakkaille, jotka eivät ole työnhakijoita, on ollut haasteellista toteuttaa yhteistyökumppaneiden kanssa.

Kunnassa otettiin v. 2025 käyttöön valtakunnallisesti aivan uusi kotoutumispalveluiden Koto-AJ asiakastietojärjestelmä, johon aloitettiin tekemään työvoiman ulkopuolisista kotoutumisasiakkaista asiakaskirjauksia.

Kotoutumispalveluina järjestettiin kielikahvilaa kirjaston toimintana yhteensä 10 kertaa kesän 2025 aikana. Kielikahvilassa harjoiteltiin suomen kieltä ja keskusteltiin erilaisista ajankohtaisista ja kotoutujien arkeen liittyvistä teemoista.

Syksyllä järjestettiin yhteistyössä Toivakan Marttojen kanssa hyviä väestösuhteita edistävä Metsän makuja sieniretkitapahtuma.

4.6.4 Kulttuurihyvinvointi

Kulttuuripalveluiden tehtävänä on tuottaa kuntalaisille vauvasta vaariin hyvinvointia, virkistystä ja elämyksiä sekä osallistaa kuntalaisia, yhdistyksiä ja yhteisöjä mukaan kulttuurin tuottamiseen. Kulttuuripalveluiden järjestämiä ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa järjestettyjä tapahtumia olivat Naistenpäivä, Avoimet kylät, Itsenäisyyspäivän juhla sekä Lenkki – Kansanterveyskarnevaali-teatteriesitys kirjastolla. Kaikki tapahtumat olivat kaikille kuntalaisille avoimia ja maksuttomia. Sotaveteraaniperinnettä pidettiin yllä Toivakan Tammenlehvän perinnetoimikunnan kautta. Perinnetoimikunta järjesti yhteistyössä veteraanipäivän ja kaatuneitten muistopäivän tilaisuudet sekä itsenäisyyspäivän juhlan.

Toivakan kunta on ollut vuodesta 2016 lähtien osa Kulttuuriaittaa, joka on seudullinen, Keski-Suomessa toimiva lasten ja nuorten kulttuurikeskus. Kulttuuriaitan tehtävänä on

lisätä taiteen ja kulttuurin tasavertaista saavutettavuutta lapsille, nuorille ja heidän perheilleen, edistää alueen taide- ja kulttuurialan toimijoiden yhteistyötä sekä yleisesti kehittää lastenkulttuurityötä Keski-Suomessa eri muodoissaan. Kulttuuriaitta yhteistyön kautta toteutettiin tarkastelujakson aikana erilaisia kulttuuripalveluita lapsille ja varhaisnuorille. Kulttuurikasvatussuunnitelman mukainen Kulttuuriaitan toimintaan osallistuivat vuonna 2025 kunnan 4.-, 7.- ja 9. luokkalaiset oppilaat. tanssi-, media-, ja kuvataidepajoissa. Kulttuurikasvatussuunnitelmaan perustuen järjestettiin myös Lapsen oikeuksien viikolla konsertti, johon osallistuivat kaikki varhaiskasvatuksen lapset ja alakoulujen oppilaat ja Toivakan 8. luokkalaiset olivat mukana Taidetestaajat-vierailuilla.

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatussuunnitelman päivittäminen sekä koko kunnan vauvasta vaariin kulttuurisuunnitelman luominen aloitettiin vuoden 2025 lopussa, suunnitelma valmistuu keväällä 2026.

4.6.5 Liikunta- ja vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalvelut tuottaa ja kehittää monipuolisia, hyvinvointia tukevia vapaa-aikapalveluja ja -tapahtumia kaikenikäisille toivakkalaisille. Liikuntapalvelut toimii osana vapaa-aikapalveluita ja niiden tehtävänä on edistää liikunnallista elämäntapaa ja harrastamista sekä edistää liikuntapalvelujen saatavuutta.

HARRASTAMISEN SUOMEN MALLI

Vapaa-aikapalvelut koordinoi Harrastamisen Suomen mallin mukaista harrastustoimintaa. Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Toivakan kirkonkylällä toteutuivat Sirkuskerho ja Monilajikerho alakoululaisille. Kankaisten kyläkoululla järjestettiin Tunneturre-koirakerho sekä Monilajikerho. Esports-kerhoihin ala- ja yläkoululaisille ja yläkoululaisten kuntosalikerhoon ei muodostunut ryhmiä. Kerhoihin osallistui kevätkaudella 2025 23 lasta ja syyskaudella 2025 28 lasta. Käyntikertoja kerhoissa oli yhteensä keväällä 160 ja syksyllä 239.

LIIKUNTAPALVELUT

Liikuntapalvelut tarjoaa edellytykset aktiiviselle elämäntavalle ja liikkumiselle sekä järjestää liikuntatapahtumia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tilojen ja alueiden hoidosta vastaa kuntaympäristöpalvelut. Liikuntapalveluiden tavoitteena on vähentää liikuntaan liittyviä esteitä ja ylläpitää sekä kehittää liikkumisen olosuhteita yhdessä kuntaympäristöpalvelujen kanssa. Lisäksi liikuntapalvelut kehittää kunnan, yhdistysten ja

yhteisöjen, seurakuntien ja yritysten yhteistyötä liikunnan osa-alueella. Vuonna 2025 valmisteltiin liikuntapaikkasuunnitelmaa ja kuntosalin kehittämishanketta yhteistyössä kuntaympäristöpalveluiden kanssa.

VAPAA-AJAN TOIMINTOJEN TILAVARAUKSET

Vapaa-aikapalvelut koordinoi toimintojen ja tapahtumien toteuttamisen tilantarvetta ja varauksia. Lasten ja nuorten liikkumista ja harrastustoimintaa tuetaan tarjoamalla toimijoille maksuttomia tiloja. Vuonna 2025 otettiin käyttöön kunnan tilojen sähköinen varausjärjestelmä, joka helpottaa yhdistysten, yhteisöjen ja yksityishenkilöiden tilavausten tekemistä.

VAPAA-AJANTOIMINTA JA TAPAHTUMAT

Vapaa-aikapalvelut toteutti Vapaa-aika- ja liikuntapalveluiden järjestämiä tai yhteistyössä yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa järjestettyjä muita toimintoja ja tapahtumia vuonna 2025 olivat lasten kesäkerho 1.-3.-luokkalaisille, lasten rantauimakoulut, Soppaa ja serustelua- tapahtumat Nisulan kylätalolla, Rantarieha ja Ahvo-luistelut ja Toivakan joulumyyjäiset.

JÄRJESTÖYHTEISTYÖ

Vapaa-aikapalvelut koordinoi kunnan järjestöyhteistyötä ja nuoriso- ja vapaa-aikasuunnittelija toimii kunnan järjestöyhdyshenkilönä. Vuoden 2025 aikana järjestettiin järjestötoimijoille neljä Yhteisöjen iltaa, mahdollistettiin yhdistyksille sujuva kunnan tilojen käyttö, kehitettiin toimintoja ja toteutettiin tapahtumia yhteistyössä.

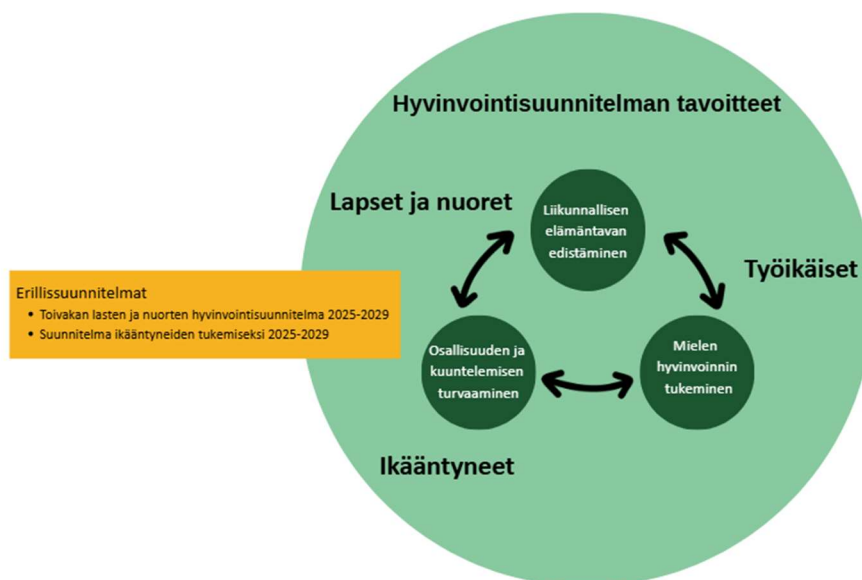
5 HYVINVOINTISUUNNITELMIEN 2025-2029 PÄIVITYS

Kunnan hyvinvointisuunnitelma on lakisääteinen asiakirja ja ohjaa kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä. Sen olemassaolo ja sisältö perustuvat kuntalain ja terveydenhuoltolain velvoitteisiin sekä kuntastrategiaan.

Kunta edistää hyvinvointia laaja-alaisesti omien palvelujensa kautta ja yhteistyötä hyvinvoinnin edistämiseksi tehdään poikkihallinnollisesti kaikilla kunnan palvelualueilla. Tämän tulee näkyä myös suunnitelman tasolla.

Toivakan kunnan hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet valtuustokaudelle 2025-2029 kietyvät alla olevaan kuvaan. Samat tavoitteet koskevat kaikkia väestönosia lapsista senioreihin. Tavoitteet pohjautuvat kuntaa koskevaan hyvinvoinnin tilastotietoon, arjen havaintoihin, eri forumeilla ja eri tahojen kanssa käytyihin keskusteluihin ja hyvinvointialueen määrittämiin alueellisiin tavoitteisiin. Kuntalaiset ovat antaneet asukaskyselyissä ja kuntalaisilloissa arvokkaita näkemyksiä hyvinvointitavoitteiden pohjaksi. Myös kuntalaisille järjestetyssä kuntastrategiaa käsittelevässä tilaisuudessa sivuttiin runsaasti erilaisia hyvinvoinnin teemoja.

Hyvinvoinnin edistäminen 2025-2029

Erillissuunnitelmat ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelman kokoava koko kunnan hyvinvointisuunnitelma tulee päätöksentekoon syksyllä 2026 synkronoidusti Keski-Suomen hyvinvointialueen suunnitelman ja kuntastrategian päivityksen kanssa, jotka luovat raamit hyvinvointisuunnitelmalle. Keski-Suomen hyvinvointialueen suunnitelma on valmisteilla ja tulee syksyllä hyvinvointialueen päätöksentekoon.

Toivakan kunnassa on laadittu erillissuunnitelmat koskien lapsia, nuoria ja ikääntyneitä:

“[Toivakan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2025-2029](#)”, joka on hyväksytty valtuustossa 29.9.2025.

“[Suunnitelma ikääntyneiden tukemiseksi 2025-2029](#)”, joka on hyväksytty sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa 28.10.2025.

Näissä suunnitelmissa mainitaan, että niitä tarkastellaan vuosittain hyvinvointiraportoinnin yhteydessä.

Toivakan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2025-2029: toimenpiteiden tarkastelu

LIIKUNNALLISEN ELÄMÄNTAVAN EDISTÄMINEN

Alle kouluikäiset:

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Liikkuva varhaiskasvatus –toimintamalli on käyttöön otettu syksystä 2025 lähtien. Mallilla edistetään lasten liikkumista varhaiskasvatuksen arjessa ja kehitetään henkilöstön osaamista.
- ✓ Varhaiskasvatuksessa on perustettu elokuussa 2025 liikuntatyöryhmä, jonka toimintatapoja vakiinnutetaan valtuustokauden aikana. Vakaan on käynnistynyt hanke, joka vahvistaa henkilöstön liikuntaosaamista ja tuo lisää liikuntaa lapsille.
- ✓ Päivittäisessä arkiliikunnassa on kiinnitetty huomiota lasten monipuoliseen liikkuttamiseen ja kohdennettu erityistä huomiota passiivisiin lapsiin heitä aktiivoiden.
- ✓ Varhaiskasvatuksessa on hyödynnetty aktiivisesti lähiluontoa ja erilaisia maastoympäristöjä niissä retkeillen ja liikkuen.

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✘ Vasu –keskustelussa nostetaan esiin perheiden kanssa liikunnan merkitys. Vanhempia motivoidaan lasten liikuttamiseen.
- ✘ Kiinnitetään huomiota leikki- ja liikuntapaikkojen kehittämiseen, niin, että ne ovat turvallisia ja kannustavat lapsia ja perheitä liikkumaan. Tässä seuraamme jatkuvasti erilaisten hankkeiden tarjoamia mahdollisuuksia.
- ✘ Kunta kehittää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa alle kouluikäisten ohjattua liikuntaa ja perheliikuntamahdollisuuksia. Pohjalla on tieto siitä, että jo varhaislapsuudessa luodaan pohja läpi elämän kantavalle liikunnalliselle elämäntavalle. Puulan seutuopisto tarjoaa tulevaisuudessa yhä enemmän koko perheille suunnattuja liikunnallisia kursseja.

Esi- ja perusopetusikäiset:

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Liikuntaneuvontaa ja kouluPT-toimintaa on tarjottu syksystä 2025 lähtien hanke-rahituksen turvin perusopetusikäisille. Liikkuva koulu ja Move! -hankkeelle on haettu jatkohanketta lukuvuodelle 26-27.
- ✓ Liikkuva koulu –toimintamallin puitteissa on lisätty kouluarkeen liikuntaa ja koulutettu oppilaita välitunneille vertaisohjaajiksi. Liikunnalla tulee olemaan jatkossa lainsäädännön uudistuksen myötä yhä keskeisempi rooli osana kouluarkea ja Liikkuva koulu -toimintaa kehitetään jatkossakin voimakkaasti.
- ✓ Koulun omat kerhot ja Harrastamisen Suomen mallin kerhot ovat liikuttaneet lapsia ja nuoria yhä enemmän. Kerhojen sisältöä on kehitetty liikuntaa lisäten ja toiveet kartoittaen. Sirkus-, Monilaji- ja Tunneturre-kerhoissa liikunta on ollut keskeinen osa toimintaa.
- ✓ Lasten ja nuorten liikuntapaikkavuorot ovat edelleen olleet ilmaisia.

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✘ Sovitaan mittari lasten ja nuorten vapaa-ajan liikunta-aktiivisuuden seurantaan. Seurannassa sovitaan yhteistyöstä lapsia ja nuoria liikuttavien tahojen kanssa.
- ✘ Kehitetään edelleen koulumatkaliikuttamista liikenneturvallisuusasiat huomioiden.

Nuoret ja nuoret aikuiset

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Nuorille on ollut tarjolla kuntosalikerho, mutta se on tavoittanut vain perusopetusikäisiä oppilaita.
- ✓ Nuoret ovat voineet osallistua aikuisten mukana erilaisille vuoroille liikunta- ja kuntosalilla. Toimintaa kehitetään edelleen nuorten omien vuorojen ja kerhojen lisäämiseksi.

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✗ Nuorille viestitään aktiivisesti erilaisista liikuntamahdollisuuksista.
- ✗ Liikuntaneuvontaa kohdennetaan etsivän nuorisotyön kautta sitä tarvitseville.

OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN JA KUULLUKSI TULEMISEN TURVAAMINEN

Alle kouluikäiset:

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Perheitä kuullaan ja heille kohdennetaan kyselyjä.
- ✓ Varhaiskasvatuksessa lapsia on osallistettu arjessa ikätasoisesti kyselyin/haastatteluin ja heidän toiveensa ja tarpeensa huomioon ottaen.
- ✓ Terveystieteiden ja varhaiskasvatus ovat tehneet yhteistyötä esimerkiksi Vekaravakka-työryhmän kautta.
- ✓ Vanhempia on tuettu kannustamaan lasta/perhettä erilaisen harrastustoiminnan pariin esim. vasu-keskustelun yhteydessä.

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✗ Lapsille ja perheille järjestetään tapahtumia/kampanjoita heitä osallistaen. Tapahtumia on järjestetty, mutta osallistamista voidaan vielä lisätä.

- ✘ Joitakin suunnitelmia alle kouluikäisille ja perheille kehitettävien uusien harrastusmahdollisuuksien osalta on ollut, mutta ne tarvitsevat vielä konkretisoitumista.

Esi- ja perusopetusikäiset:

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Nuorisovaltuuston toimintaa on kehitetty ja vahvistettu syksyllä 2025 käynnistetyllä nuvakummitoiminnalla. Nuorisovaltuustoa on osallistettu osaksi kunnallista päätöksentekoa, mutta tätä voisi tehdä ahkerammin.
- ✓ Nuorisotyötä on kehitetty kokonaisuudeksi, jossa koulunuorisotyö, nuorisotilatyö ja etsivä nuorisotyö tekevät tiivistä yhteistyötä. Nuorisotyölle on laadittu toiminnan vuosikello ja lisätty suunnitelmallisuutta esim. Nuodon käyttöönotolla ja nuoria osallistaen.
- ✓ Harrastamisen Suomen mallin harrastustoimintaa on kehitetty ja huomioitu erityisesti yläkouluikäiset tässä. Tietoa on kerätty siitä, millaisia harrastuksia Toivakassa toivotaan järjestettävän.
- ✓ Harrastustoimintaa on kehitetty vahvassa yhteistyössä eri toimijoiden kesken, esimerkiksi yhdistykset, seurakunnat ja Puulan seutuopisto.
- ✓ Toiminnassa on nostettu esille erilaisia lapsiin ja nuoriin liittyviä alueellisia ja valtakunnallisia kampanjoita ja teemoja.

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✘ Lapsille ja nuorille järjestettävien tapahtumien osalta osallistamista voidaan tehdä vielä enemmän.
- ✘ Perusopetuksessa kutsutaan koulujen ja (mahdollisuuksien mukaan) sivistyksen johtoryhmään edustaja oppilaskunnan hallituksesta.

Nuoret ja nuoret aikuiset:

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Nuorten työllistymistä on pyritty korkean nuorisotyöttömyyden vuoksi tukemaan esimerkiksi kesätyöpaikkojen ja nuorten palkkaamiseen suunnatun kesätyösetelin avulla. Edelleen kehitettävää olisi esimerkiksi siinä, että pystyisimme paremmin tukemaan nuoria sijoittumaan asumaan Toivakkaan.
- ✓ Etsivän nuorisotyöntekijän verkostot ovat kehittyneet Toivakassa ja hänen palvelunsa tullut yhä tutummaksi nuorille.
- ✓ Nuorten osallisuutta on lisätty järjestämällä erilaisia nuorille kohdennettuja kyselyjä, esim. harrastekysely, koulun hyvinvointikysely. Kehitettävää olisi edelleen kyselyjen kautta saadun tiedon jakamisessa kuntaorganisaatiolle ja eri toimijoille kehittämisen tueksi.

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✗ Viestintää kehitetään ja tehostetaan kohdetuen nuoriin. Viestinnän kanavista tarkastellaan ja kokeillaan eri vaihtoehtoja, esim. WhatsApp yhteisön tai jonkin muun uuden viestikanavan toimivuutta tiedottamiseen ja osallisuuden lisäämiseen.
- ✗ Nuorisovaltuuston merkitystä myös toisen asteen opiskelijoiden äänitorvena kehitetään. Pyritään käynnistämään toimintaa myös kuntarajat ylittäen toisten nuorisovaltuustojen toimintaan tutustuen. Tästä on hankehakemus vireillä.

Kaikille ikäryhmille kohdentuvat toimenpiteet:

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Ylisukupolvista toimintaa on kehitetty edelleen. Senioripäivässä on vierailut eri ikäisiä lapsia ja nuoria, viskarit ovat olleet Keski-Suomen muistiyhdistyksen tapaamisessa, vakassa on päiväkotimummot ja –papat ja koulussa lukumummot. Tulevaisuudessa voidaan edelleen toimintaa kehittää esimerkiksi kirjastomummin ja –papoin.
- ✓ Tapahtumia toteutetaan niin, että niiden sisältö huomioi eri ikäisiä kuntalaisia heitä osallistaen. Esimerkkinä tästä syyskuussa 2026 toteutettavat harrastemessut, jossa kuntalaisilla/yhdistyksillä on sisällön osalta keskeinen rooli.

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✘ Mielen hyvinvoinnin ABC-mallin laajaempi käyttöönotto ja jalkauttaminen.

MIELEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN

Alle kouluikäiset:

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Ruokakasvatus on nostettu näkyvämmäksi osaksi lapsen päivää ja perheiden arkea ja aiheesta on keskusteltu Vekaravakassa kehittämisen pohjaksi.
- ✓ Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisemisen -suunnitelma on päivitetty ja tunne- ja kaveritaitojen tukeminen ovat olleet edelleen keskeinen osa varhaiskasvatuksen arkea.
- ✓ Ehkäisevän työn (lähisuhdeväkivalta- ja ehkäisevä päihdetyö) verkosto toimii esimerkiksi Vekaravakka työryhmän kautta.
- ✓ Eri tahojen kanssa on toimittu vahvassa yhteistyössä järjestäen lapsille ja perheille toimintaa. Tulossa myös esimerkiksi hankkeen kautta liikuntaa lapsille ja perheille

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✘ Kiusaamiseen puuttumisen osalta laaditaan toimintamalli arjen eri kohtaamispaikoille.
- ✘ Tuetaan vanhempia käsittelemään lasten kanssa median ilmiöitä lisäämällä tietoisuutta ja erilaisin materiaalein. Henkilöstön osaamista kehitetään aiheeseen liittyen. Tarvittaessa media nostetaan osaksi vasu-keskustelua. Aihepiiriä ei voi korostaa liikaa, joten tässä on vielä kehitettävää.

Esi- ja perusopetusikäiset:

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Ehyt ry:n kanssa on solmittu syksyllä 2025 ehkäisevän päihdetyön kuntakumppanuussopimus, oppitunnit toteutuneet lv 25-26.

- ✓ Kännnykättömyys kouluarjessa on lisännyt lasten sosiaalista kanssakäymistä ilman puhelimia ja koulussa on tuettu lasten ja nuorten toimintaa ilman puhelimia järjestämällä runsaasti välitunneille toimintaa.
- ✓ Somen haittavaikutuksia on käsitelty arjessa, niin koulussa kuin nuorisopalveleissa. Olemme osallistuneet esim. Ilo auttaa –kampanjaan teemaan liittyen.

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✓ Mielen hyvinvoinnin ABC-toimintamalli on otettu käyttöön syksystä 2025 lähtien, mutta sitä ei ole vielä jalkautettu koululle tai nuorisotyöhön.
- ✓ Nuorisotyöhön luodaan koulun toimintamallin pohjalta kiusaamisen ehkäisyn toimintamalli. Vakkaria hyödynnetään kiusaamista ehkäisevänä foorumina.
- ✓ Korostamme mielen hyvinvoinnissa suojaavien tekijöiden merkitystä, joita ovat harrastukset, yhteisöllisyys ja osallisuus, ystävät ja perheiden hyvinvointi, turva ja huolenpito sekä tietoisuuden lisääminen haitallisista ilmiöistä. Toteutuu pala palalta.

Nuoret ja nuoret aikuiset:

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Somen turvalliseen käyttöön on annettu työkaluja tiedon lisäämisen ja erilaisten kampanjoiden avulla, esim. Ilo auttaa –kampanja.
- ✓ Nuoria on pidetty yhteisöstä osallisena nuoria työllistävien toimenpiteiden, harrastusten ja hyvinvointia lisäävien palvelujen avulla. Etsivän tukea ja palveluja on tehty tutuksi.

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✗ Kunnan nuorisotyön ja kolmannen sektorin yhteistyötä kehitetään esim. nuorten palveluohjauksen osalta.
- ✗ Ehkäisevää päihdetyötä kohdennetaan myös perusopetuksen jälkeisiin vaiheisiin.
- ✗ Huolehditaan, että nuoret tulevat kuulluksi myös perusopetuksen jälkeisessä elämänvaiheessa. Etsittävä tälle sopiva väylä.

- ✘ Yhtenäiset käytännöt kouluarjen ja vapaa-ajan palveluiden kanssa. Laaditaan yhtenäiset ja kuvatut käytännöt liittyen esimerkiksi sääntöihin päihteiden käytöstä, kiusaamattomuudesta ja rikkeistä kotiin ilmoittamiseen. Käytäntöjä ei ole mkirjattu, mutta niitä on jossain määrin toteutettu.
- ✘ Vakkarille luodaan oma malli kiusaamiseen puuttumiseen.

Suunnitelma ikääntyneiden tukemiseksi 2025-2029: toimenpiteiden tarkastelu

Suunnitelmassa nostettiin tavoitteeksi liikunnallisen elämäntavan edistämisen, osallisuuden turvaamisen ja mielen hyvinvoinnin tukemisen lisäksi ikääntyneiden asumisen kehittäminen.

LIIKUNNALLISEN ELÄMÄNTAVAN EDISTÄMINEN

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Kuntosalihankesuunnittelussa osallistettiin vanhus- ja vammaisneuvoston jäsenet. Jatkossakin tulee muista ikääntyneiden tai heidän edustajiensa osallistaminen liikuntapaikkarakentamisen suunnitteluun.
- ✓ Ikääntyneille on tarjottu ohjattuja kuntosalivuoroja ja yksilöllistä liikuntaneuvontaa. Myös Esperin kuntosalille on laajennettu säännöllistä ohjausta.
- ✓ Liikuntaneuvonta on ohjausjakson jälkeen kannustanut ja ohjeistanut liikkumaan omatoimisesti. Erilaiset kampanjat ovat myös kannustaneet omatoimiseen liikkumiseen, esim. Ikiliikkujaviikko.
- ✓ Toimintakyvyn ylläpidon tukemisen kautta on pyritty kaatumisen ehkäisyyn, jota on toteutettu monella tavalla: jakamalla kunnan toimesta liukuesteitä kenkiin, kaatumisen ehkäisyyn infolla senioripäivässä, kiinnittämällä huomiota kevyenliikenteen väylien talvikuntoon ja ohjattu ilmoittamaan heikosta ylläpidosta oikealle taholle. Liikunta on yksi tärkein keino kaatumisten ehkäisyssä.

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✘ Liikuntaa voitaisiin viedä vielä enemmän osaksi ikääntyneiden erilaisia tapahtumia ja tarjota kuntosalin ohella muutakin matalan kynnyksen liikunnallista toimintaa.

MIELEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Senioripäivät ovat toimineet säännöllisesti yhteisvoimin järjestettynä. Syksystä 2026 alkaen hyvinvointialue tulee vahvemmin osallistumaan senioripäivätoimintaan.
- ✓ Olemme osallistuneet erilaisiin ikääntyneiden elämänlaatua huomioiviin ja tietoisuutta lisääviin kampanjoihin, esim. Valtakunnallinen Vanhustenviikko, mutta näitä voisi vielä vahvemmin rajata muutamaan konkreettiseen sisältöön.

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✘ Mielen hyvinvoinnin ABC-toimintamalli on otettu käyttöön syksystä 2025 lähtien, mutta se tarvitsee lisää konkretiaa ja jalkauttamista.

KUULLUKSI TULEMISEN TURVAAMINEN JA OSALLISUUS YHTEISKUNNASTA

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Kunta järjestänyt kuntalaisiltoja ja keskustelutilaisuuksia, joissa ikääntyneillä on ollut vahva edustus.
- ✓ Vanhus- ja vammaisneuvosto tehnyt vaikuttamistyötä ja toiminut ikääntyneiden äänitorvena sekä järjestänyt myös muutaman tapahtumia ikääntyneille.
- ✓ Olemme tarjonneet ikääntyneille erilaisia mahdollisuuksia tutustua teknologiaan ja ottaa se haltuun koulutusten ja digiopastuksen (kirjasto) avulla.
- ✓ Olemme tukeneet järjestötoimintaa, joka mahdollistaa ikääntyneen aktiivisuuden ja osallisuuden.

- ✓ Olemme tehneet yhteistyötä yhdistysten ja seurakuntien kanssa järjestämällä toimintaa ja tapahtumia.
- ✓ Olemme tukeneet erilaisin kyyti-/kuljetusratkaisuin ikääntyneiden mahdollisuutta osallistua toimintaan ja hoitaa asioita (asiointimahdollisuuksia asiointikyydillä ja harkinnanvaraisella kuljetuksella mahdollisuutta osallistua senioripäivään).
- ✓ Tietoa erilaisista ajankohtaisista asioista on jaettu erilaisilla forumeilla, joissa ikääntyneitä kohdataan. Lisäksi käytössä on ollut ikääntyneille suunnattuja tiedotusmuotoja, kuten eläkeläisten infokanava (WhatsApp) ja suora tiedotus ikääntyneiden järjestöjen kautta.
- ✓ Olemme huomioineet kunnan palveluissa ikääntyneen väestöosan pyrkien muotoilemaan palveluja ikääntyneille soveltuviksi (esimerkkinä kirjaston kotipalvelu).

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✗ Viemme toimintaa ikääntyneille kaikille kylille ja teemme tässä yhteistyötä kyläyhdistysten kanssa. Kylä kierros -yhteistyö ei ole toteutunut kaikkien kylien osalta. Kylien suhteen voidaan vielä tulevina vuosina aktivoitua ja viedä toimintaa enemmän kylien ikääntyneille. Olemme mukana hyvinvointialueen Kohtaava Keski-Suomi –hankkeessa, jonka tavoitteena on tavoittaa myös kylien ikääntyneitä asukkaita.
- ✗ Viestimme ikääntyneet huomioiden. Palautteen perusteella vielä kehitettävää.
- ✗ Ylisukuolvista toimintaa on kehitetty, mutta vapaaehtoistyön kehittämiseen voimme panostaa vielä lisää ikääntyneidenyksinäisyyden vähentämiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi. Kohtaava Keski-Suomi –hanke, jossa olemme mukana hyvinvointialueen kuntakumppanina, kohdentuu myös etsivään vanhustyöhön.
- ✗ Ikääntyneiden osalta pyritään kiinnittämään enemmän huomiota mahdollisuuden vastata yhdessä kyselyihin erilaisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa.

IKÄÄNTYNEELLE SOPIVA ASUINYMPÄRISTÖ JA TURVALLINEN ARKI

Suunnitelman mukaiset toteutuneet ja aloitetut toimenpiteet

- ✓ Pyrimme kuntana omalta osaltamme turvaamaan lähipalvelujen saatavuuden ja palvelujen saavutettavuuden. Tilanteita, joissa palvelujen olemassaolo on uhattuna, saattaa tulla jatkossakin vastaan ja eri skenaarioihin on hyvä varautua.

- ✓ Olemme kiinnittäneet huomiota asuinympäristön turvallisuuteen ikääntyneet huomioiden esimerkkinä erityinen huomio talvella väylien talvikunnossapitoon. Yksityisteiden kunnossapitomenoihin kunta antaa avustusta, mikä edesauttaa kaikkien kuntalaisten liikkumista kyliltä palveluiden pariin. Rakennusten siivous ja kiinteistöhoito edesauttavat turvallisuutta rakennusten käytössä. Toivakantien turvallisuuden ja maiseman kehittämissuunnitelma on käynnistynyt ja tässä yhteydessä pyritään kehittämään ja parantamaan esimerkiksi valaistusta.
- ✓ Olemme osallistuneet 2025-2026 kuntana Jyväskylän seudun MAL-sopimuksen ulkopuolisena seutuyhteistyönä laadittavaan selvitykseen, joka koskee ikääntyneiden asumistilannetta ja sen kehittämissuuntia huomioiden esim. asumistarve, maankäyttö ja kaavoitus ikäystävällisessä asuinympäristössä. Selvitystyön projektiryhmässä Toivakkaa ovat edustaneet hyvinvointisuunnittelija ja kuntaympäristöpalveluiden palvelusuunnittelija.

Edelleen kehitettävää valtuustokaudella

- ✗ Pyrimme kehittämään ikääntyneille soveltuvia ja heidän tarpeisiinsa vastaavia asumisratkaisuja.

Erittäin merkittävänä asiaksi ikääntyneiden osalta voidaan Keski-Suomen hyvinvointialueen seniorineuvolan toiminnan käynnistyminen Toivakassa elokuussa 2026.

Hyvinvointiraportti on laadittu hyvinvointiryhmän toimesta:

Satu Korhonen, hyvinvointisuunnittelija

Minna Siltala, palvelusuunnittelija

Sirpa Orell-Pohjola, rehtori-sivistysjohtaja

Maiju Rantanen, nuoriso- ja vapaa-aikasuunnittelija

Nina-Maria Heinonen, viestintä- ja markkinointisuunnittelija

Miia Pynnönen, ruoka- ja siivouspäällikkö

Sinitta Sjöblom, vs. päiväkodin johtaja

Päätöksentekoprosessi:

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 9.6.2026